

Erziehungs-, Kultur- und Umweltschutzdepartement Graubünden
Departament d'educaziun, cultura e protecziun da l'ambient dal Grischun
Dipartimento dell'educazione, cultura e protezione dell'ambiente dei Grigioni

Relasch d'ina Lescha davart la promoziun e la finanziaziun da mesiras per la protecziun dal clima e per l'adattaziun al clima en il Grischun (Lescha davart il fond per il clima, LCCLima; DG 820.400)

**Plan d'acziun «Green Deal per il Grischun» –
Mesiras e finanziaziun per l'etappa II**

Rapport explicativ

Cuira, schaner 2024

Il pli important en furma concisa

Cun il Plan d'acziun «Green Deal per il Grischun» (AGD) vul il chantun Grischun prender per mauns en moda efficazia e cun la pli gronda prioritad temporala la reducziun da las emissiuns da gas cun effect da serra e l'adattaziun a la midada dal clima. Uschia po el prestar sia contribuziun a favur da las finamiras surordinadas ch'èn francadas en l'Accord da Paris sco er en la Strategia da clima da la Confederaziun, numnadamain da stabilisar la stgaudada globala sin cleramain sut 2° C e da cuntanscher a partir da l'onn 2050 netto nulla emissiuns da CO₂.

Partind da l'incumbensa parlamentara Wilhelm concernent in Green Deal per il Grischun: nizzegiar la protecziun dal clima sco schanza ha la Regenza suttaless il zercladur 2021 al Cussegl grond in rapport intermediar davart la planisaziun da mesiras cun in concept da finanziaziun. Sin basa da quai ha il Cussegl grond decidì en la sessiun d'october 2021 da realisar il AGD en etappas. Per l'etappa I ha el mess a disposiziun in credit d'impegn da 67 milliuns francs. Dapi il cumenzament da l'onn 2022 vegnan quests meds finanzials duvrads per promover pli fitg mesiras en ils edifizis, en il traffic public ed en il transport da rauba sco er en l'agricultura.

Tenor il concept da finanziaziun vegn la promoziun pli intensiva e la realisaziun pli svelta da mesiras da protecziun dal clima e d'adattaziun al clima per cuntanscher las finamiras dal clima fin l'onn 2050, a custar circa 1 milliarda francs per il chantun. Per l'etappa II dal AGD ha il Cussegl grond perquai incumbensà la Regenza d'elavurar las basas giuridicas necessarias per ulteriuras mesiras e per lur finanziaziun. Cun quest sbos da la Lescha davart la promoziun e la finanziaziun da mesiras per la protecziun dal clima e per l'adattaziun al clima en il Grischun (Lescha davart il fond per il clima, LCCLima) vegnan las finamiras dal AGD concernent la politica dal clima fixadas liantamain, ed il «fond grischun per il clima» vegn francà giuridicamain sco finanziaziun speziala. Per finanzia il fond èn previs in apport unic da 200 milliuns francs or da l'agen chapital a libra disposiziun dal chantun sco er assegnaziuns annualas or da la cumpart chantunala da la taxa sin il traffic pesant dependenta da la prestaziun (TTPDP) ed or dals gudogns distribuids da la Banca naziunala svizra. En ina dimensiun limitada duai er esser pussaivel da pajar contribuziuns or dals meds publics generals. La lescha regla plinavant l'utilisaziun dals meds finanzials, designescha las mesiras, per las qualas ils meds finanzials or dal fond per il clima duain vegnir impundids, e regla l'execuziun. En emprima lingia duain vegnir rinforzads ils programs da promoziun chantunals existents per mesiras che gidan a cuntanscher las finamiras. Quests programs èn reglads en la legislaziun speziala. Per tecnologies e process innovativs sco er per utilizar resursas persistentas vegnan stgaffids novs causals da promoziun en la LCCLima. Per atgnas mesiras dal chantun pon la finala vegnir duvrads meds finanzials or dal fond per il clima, sche questas mesiras accelereschan considerablmain l'ademplant da las finamiras. Al chantun vegn plinavant attribuida ina funcziun d'exempel en vista a l'ademplant da las finamiras.

Cun la LCCLima vegnan d'ina vart realisadas las prescripziuns dal Cussegl grond, numnadamain ch'i na dovra naginas novas u ulteriuras taxas e taglias u schizunt augments da taglia per finanzia las mesiras. Da l'autra vart pon vegnir resguardadas differentas intervenziuns parlamentaras cun il relasch. La realisaziun da la lescha dovra dentant resursas persunalas e finanzialas. L'examinaziun da gronds dumbers da dumondas da promoziun, il giudicament da projects da promoziun complexes, il controlling, la controlla dal success e la rapportaziun periodica sco er il management da las finanzas e da las expensas, incl. planisaziun da plirs onns, chaschuna lavur e custs administrativs considerabels.

Cuntegn

I.	Situaziun da partenza.....	4
1.	Ambient da la politica dal clima e svilups actuals.....	4
2.	Plan d'acziun Green Deal per il Grischun (AGD): Pass fin ussa.....	5
a)	Integraziun en la politica dal clima e strategia da clima chantunala.....	5
b)	Missiva e discussiun parlamentara davart l'etappa I dal AGD.....	5
c)	Realisaziun da l'etappa I dal AGD e credit supplementar necessari.....	5
d)	Incumbensa per elavurar l'etappa II dal AGD.....	6
3.	Intervenziuns parlamentaras che stattan en connex cun il AGD.....	7
II.	Finamiras e concepziun da quest project.....	8
III.	Principis dal project.....	9
1.	Stgaffir ina finanziaziun speziala «fond grischun per il clima».....	9
2.	Principis da l'utilisaziun dals meds finansials e priorisaziun.....	12
3.	Las singulas mesiras dal AGD tenor secturs.....	14
IV.	Explicaziuns tar las singulas disposiziuns da la LCCLima.....	20
V.	Midadas en auters relaschs.....	29
1.	Lescha davart il sustegn dal perfecziunament da giuvenils e da creschid en il chantun Grischun (Lescha davart il perfecziunament; DG 433.100).....	29
2.	Lescha davart las vias dal chantun Grischun (LVias; DG 807.100).....	29
3.	Lescha d'energia dal chantun Grischun (LEG; DG 820.200).....	29
VI.	Consequenzas finansialas e persunalas.....	30
1.	Consequenzas persunalas.....	30
2.	Consequenzas finansialas.....	31
VII.	Valitaziun da las consequenzas da la regulaziun.....	32
VIII.	Plan da terminis.....	33

I. Situaziun da partenza

1. Ambient da la politica dal clima e svilups actuals

Cun acceptar la Lescha federala davart las finamiras en la protecziun dal clima, davart l'innovaziun e davart il rinforzament da la segirezza energetica (LCI; Fegl uffizial federal 2022 2403 ss.) tras las votantas ed ils votants ils 18 da zercladur 2023 è vegnida concludida en Svizra la finamira netto nulla. Quai vul dir, che la Svizra na duai a partir da l'onn 2050 betg emetter dapli gas cun effect da serra (GES) en l'atmosfera, che quels che vegnan absorbads tras accumulatur natirals e tecnics. Cun questa mesira surpiglia la Svizra responsabladad per la protecziun dal clima e presta ina contribuiziun a la finamira avisada sin plaun internaziunal da stabilisar la stgaurada globala sin clermain sut 2° C envers il nivel preindustrial. Differentas mesiras èn vegnidas instradadas per proteger il clima e per rinforzar l'adattaziun a la midada dal clima. Quellas vegnan fixadas per gronda part en la Lescha federala davart la reducziun da las emissiuns da CO₂ (Lescha davart il CO₂; CS 641.71) che sa chatta actualmain en revisiun.¹ Ulteriuras mesiras per cuntanscher la finamira netto nulla fin l'onn 2050 vegnan regladas en la LCI. La lescha fixescha finamiras intermediaras e numna valurs directivas per ils secturs dals edifizis, dal traffic e da l'industria. Ella prevesa tranter auter, che interpresas ston cumprovar il pli tard l'onn 2050 netto nulla emissiuns. La lescha oblighescha dentant er ils chantuns.² En il rom da lur cumpetenzas ston els prestar ina contribuiziun, per che las mesiras necessarias per s'adattar a la midada dal clima e per proteger da las consequenzas dischavantagiusas da la midada dal clima vegnian prendidas e per che las capacitads necessarias vegnian messas a disposiziun tar ils accumulatur da carbon. Ultra da quai ston ils chantuns surpigliar ina funcziun d'exempel. Els vegnan intimads da cumprovar gia a partir da l'onn 2040 almain netto nulla emissiuns per lur administraziuns centralas. La realisaziun da la LCI vegn a vegnir reglada en l'ordinaziun executiva respectiva, che vegn probablmain suttamesa a la consultaziun il cumenzament da l'onn 2024. Suenter la consultaziun vegn il Departament d'educaziun, cultura e protecziun da l'ambient a prender en mira, nua ch'igl è raschunaivel, d'armonisar il sboz da la lescha cun l'ordinaziun executiva federala. (Quai pertutga en spezial er las disposiziuns davart projects innovativs e davart tecnologies d'emissiun negativa che s'orienteschan fermamain a la LCI.) Quai per pudair trair a niz optimalmain sinergias e per pudair simplifitgar l'execuziun.

Er sin nivel dals chantuns vegnan actualmain fatgas stentas pli grondas per cuntanscher las finamiras dal clima. Differentes chantuns han cumpletà dacurt lur constituziuns cun in «artitgel da clima» (p.ex. ils chantuns Berna e Turgovia) u relaschè leschas chantunalas da clima cun finamiras e cun las basas per realisar ils plans da mesiras dal clima (p.ex. ils chantuns Friburg e Valais).

¹ Lescha federala davart la reducziun da las emissiuns da CO₂ (Lescha davart il CO₂; CS 641.71). Per il project da revisiun cf. missiva dal Cussegl federal dals 16 da settember 2022 davart la revisiun da la Lescha da CO₂ per il temp suenter l'onn 2024, Fegl uffizial federal 2022, 2651 ss. La Lescha da CO₂ revedida sa chatta actualmain en la discussiun parlamentara e duai probablmain entrar en vigur l'onn 2025.

² Art. 3 al. 5, art. 8 al. 1, art. 10 al. 1 e 4 LCI (Fegl uffizial federal 2022 2403 ss.).

2. Plan d'acziun Green Deal per il Grischun (AGD): Pass fin ussa

a) Integraziun en la politica dal clima e strategia da clima chantunala

Er il chantun Grischun s'engascha dapi blers onns per ina protecziun effizienta dal clima e promova l'adattaziun a la midada dal clima. Las valurs directivas da las activitads èn fixadas en la strategia chantunala da clima.³ Il tractament da la midada dal clima vegn er resguardà en il program da la Regenza 2021–2024.⁴ En il sector dals edifizis ha ultra da quai pudì vegnir realisà cun la revisiun parziala da la Lescha d'energia dal chantun Grischun (LEG; DG 820.200), ch'è entrada en vigur l'onn 2021, in pass impurtant en direcziun da la decarbonisaziun.

b) Missiva e discussiun parlamentara davart l'etappa I dal AGD

En la sessiun da zercladur 2019 ha il Cussegl grond acceptà l'incumbensa Wilhelm concernent in Green Deal per il Grischun: nizzegiar la protecziun dal clima sco schanza ed incumbensà la Regenza da preschentar in plan d'acziun cumplexiv «Green Deal per il Grischun» che cuntegna mesiras concretas a favur da la protecziun dal clima e da l'adattaziun al clima, in plan da finanziaziun e las adattaziuns necessarias da las basas legalas. Sin quai ha la Regenza suttamess la stad 2021 al Cussegl grond la missiva «Green Deal per il Grischun – rapport intermediar davart la planisaziun da mesiras cun concept da finanziaziun e cun credit d'impegn per l'etappa I» (carnet nr. 4/2021–2022, p. 269 ss.). La missiva propona stgars 30 pachets da mesiras per cuntanscher las finamiras che mettan las prioritads en divers secturs dal mintgadi e da l'economia e che rinforzan las stentas currentas per la protecziun dal clima e per l'adattaziun al clima sin plaun naziunal e chantunal. Cun ils pachets da mesiras proponids duain pudair vegnir evitads fin l'onn 2050 tut en tut 6,7 milliuns tonnas GES e – grazia a l'adattaziun a la midada dal clima – donns en la dimensiun da stgars 400 milliuns francs.⁵ I vegn quintà cun custs supplementars da stgars 1,8 milliardas francs. Da quels duai il chantun Grischun surpigliar var 1 milliarda francs.⁶ En la sessiun d'october 2021 ha il Cussegl grond acceptà il project areguard l'etappa I dal AGD cun in credit d'impegn (CI) ed ina constituiun da reservas da 67 milliuns francs per financiar ils pachets da mesiras, per ils quals existan basas giuridicas per la realisaziun, ed ha approvà l'ulteriura elavuraziun da l'etappa II dal AGD.

c) Realisaziun da l'etappa I dal AGD e credit supplementar necessari

Dapi il cumenzament da l'onn 2022 veggian – sco etappa I dal AGD – pajads sur il CI approvà da 67 milliuns francs dapli daners da promoziun en ils secturs da l'amplificaziun da las energias regenerablas, da l'augment da l'effizienz e dal remplazzament da stgauraments (fossil, directelectric) en ils edifizis e contribuziuns d'investiziun per il traffic public ed il transport da rauba. Ultra da quai vegn la fasa da pilot dal project «Agricoltura neutrala al clima» finanziada sur il CI. A quest project participeschan 50 manaschis agriculs sco er ils dus bains purils

³ UNA (2015). Midada dal clima en il Grischun. Strategia da clima. Document da lavur 4: sintesa da las sfidas e dals champs d'acziun; cf. er missiva AGD I, p. 280 ss. (carnet nr. 4/2021–2022, p. 269 ss.).

⁴ Cf. il program da la Regenza ed il plan da finanzas 2021–2024, finamira da la Regenza 8, «Far frunt adequatamain a la midada dal clima ed als privels da la natira e proteger il clima». Cun dapli investiziuns duai il Grischun daventar pli favuraivel al clima e pli segir cunter privels da la natira sco er profiter meglier dal potenzial economic da la protecziun dal clima. Las mesiras mettan las prioritads en ils secturs da l'energia, da l'agricultura e dal management da privels da la natira e correspundan dal cuntegn a las finamiras da quest project.

⁵ Cf. missiva AGD I, p. 307 (guardar annotaziun 3).

⁶ Cf. missiva AGD I, p. 307 e p. 310 (guardar annotaziun 3).

chantunals Plantahof e Realta. Las enconuschientschas da la fasa da pilot servan sco basa per redimensiunar il project entaifer l'agricultura grischuna.

Tenor las contribuziuns d'enfin ussa e tenor las calculaziuns approximativas actualas da l'Uffizi d'energia e da traffic vegn la cumpart dal CI a favur da las mesiras per amplifitgar las energias regenerablas (PS 8.2 dal program da la Regenza 2021–2024, da 26,1 milliuns francs), per augmentar l'effizienz e per remplazzar ils stgaudaments dals edifizis (24 milliuns francs) ad esser duvrada si il pli tard la fin da l'onn 2024. Il medem vala per las mesiras en il traffic public (12 milliuns francs). La cumpart dal CI da 5,5 milliuns francs prevista per il project Agricultura neutrala al clima tanscha probablmain fin l'onn 2026. Per pudair promover vinavant senza interrupziun la transformaziun cuntinuanta en ils edifizis, l'amplificaziun da las energias regenerablas e la decarbonisaziun dal traffic, è necessari fin l'onn 2025 meds supplementars da tut en tut 20 milliuns francs. La stad 2024 vegn la Regenza a sutmetter al Cussegl grond cun ina missiva separada ina dumonda per in credit supplementar correspondent al credit d'impegn. Quel funghescha sco regulaziun transitorica, fin che la finanziaziun po avair lieu sur il fond grischun per il clima (cf. latiers la resposta da la Regenza a l'incumbensa Kappeler concernent l'acceleraziun da la segunda etapa dal AGD, PCG 2022/23, p. 855). Il basegn finanziel e la procedura per quest credit supplementar vegnan descrits pli detagliadamain en il chapitel VI cifra 2.

d) Incumbensa per elavurar l'etappa II dal AGD

En la sessiun d'october 2021 e cun sias respostas a las dumondas da princip en la missiva tar l'etappa I dal AGD ha il Cussegl grond fatg las suandantas prescripziuns (cf. PCG 2021/2022, p. 281 ss.):

- Il chantun Grischun duai prestar cun il AGD sia contribuziun a la finamira netto nulla da la Svizra ed a l'Accord da Paris;
- la Regenza duai fixar il budget da GES grischun e las finamiras intermediaras per reducir ils GES sco valurs directivas sin il stgalim da l'ordinaziun. Ella duai duvrar quellas sco orientaziun per cuntanscher la finamira da temperatura e la finamira netto nulla a partir da l'onn 2050. A maun da las finamiras intermediaras duai vegnir controllà, sche l'effect da las mesiras è suffizient;
- la Regenza duai elavurar las basas legalas per il fond grischun per il clima;
- la Regenza duai rapportar periodicamain al Cussegl grond davart il stadi da la realisaziun dal AGD e davart il stadi da l'ademplant da las finamiras;
- la Regenza duai elavurar las basas legalas per ils ulteriurs pachets da mesiras.

Da princip duai il AGD dar oravant tut impuls finanziels en furma da contribuziuns da promoziun ed utilisar ils meds finanziels là, nua ch'il meglier effect pussaivel vegn cuntanschì. Las mesiras dal AGD duain vegnir finanzadas sur ina finanziaziun speziala che sto vegnir stgaffida da nov, il fond grischun per il clima. Il Cussegl grond ha mess il suandant rom per alimentar tal (PCG 2021/2022, p. 223 ss. e p. 226):

- Prioritarmain duain vegnir duvradas «parts da la facultad existenta» (sco exempel vegn numnà l'«agen chapital a libra disposiziun») sco er futurs meds publics generals (q.v.d. cunzunt entradas fiscalas existentas); pir en segunda prioritad duain vegnir examinadas taxas pli autas u novas taxas;
- en terza prioritad e mo sco *ultima ratio* po il Cussegl grond s'imaginar in «augment da las taglias». Qua duessan esser manegiadas en spezial las taglias ordinarias sin las entradas e sin la facultad resp. las taglias sin il gudogn e sin il chapital;

- per cumpletar las propostas en la missiva duai la Regenza examinar ulteriuras funtaunas da finanziaziun e suttametter al Cussegl grond variantas da finanziaziun priorisadas.

3. Intervenziuns parlamentaras che stattan en connex cun il AGD

La missiva tar l'etappa I dal AGD sco er ils resultats preschentads da la discussiun parlamentara furman il rom per quest project. Supplementarmain ston vegnir resguardadas numerusas intervenziuns parlamentaras che han in connex cun il AGD:

- **Incumbensa Kappeler concernent ina plattafurma chantunala per cumpensar CO₂:**
Tenor l'incumbensa (PCG 2018/2019, p. 798; PCG 2019/2020, p. 224 ss., acceptada ils 21 d'october 2019) ston vegnir examinà, sche e sut tge premissas ch'ina plattafurma chantunala per cumpensar CO₂ pudess vegnir realisada en collavuraziun cun auters chantuns. En il context dal AGD signifitga la plattafurma da cumpensaziun tant in instrument finanziel pussaivel sco er ina mesira per reducir l'emissiun da CO₂. En il rom da l'elavuraziun da quest project davart l'etappa II dal AGD è la realisaziun da tal vegnida examinada detagliadamain (cf. latiers agiunta 5).
- **Incumbensa Hohl concernent la midada e la garanzia da la persistenza da la taglia sin il traffic stradal en il Grischun:**
Tenor l'incumbensa (PCG 2022/2023, p. 593; PCG 2022/2023, p. 926 ss., acceptada ils 14 da zercladur 2023) duai vegnir agiuntada la taglia sin ils vehichels a motor ed uschia vegnir prendidas en mira la neutralitad da retgav envers il status quo sco er in'ecologisaziun. Questa incumbensa vegn elavurada en in project legislativ separà.
- **Incumbensa Brunold concernent las cundiziuns generalas per in Green-Tec-Cluster en il Grischun:**
L'incumbensa (PCG 2021/2022, p. 819; PCG 2022/2023, p. 319 ss., acceptada ils 18 d'october 2022) pretenda, ch'ina cumpart commensurada dals meds finansials da l'etappa II dal AGD stoppia vegnir duvrada per etablir in «Green-Tec-Cluster» en ils secturs da la furmaziun, da la perscrutaziun applitgada, da l'innovaziun e da la rait. Projects da quests secturs duain pudair vegnir promovids d'in futur fond per il clima, sch'els correspundan en lur finamira al AGD (cf. latiers chap. III. cifra 3 lit. i, lit. k sco er lit. l).
- **Incumbensa Horrer concernent in'offensiva solara per il Grischun:**
L'incumbensa (PCG 2021/2022, p. 818; PCG 2022/2023, p. 322 ss., acceptada ils 18 d'october 2022) pretenda da lantschar promoziuns persistentas en il sector da l'energia solara. En il rom da l'etappa II dal AGD vegni tegnì quint da questa pretensiun. Ultra da quai vegn la promoziun d'implants solars intensivada sistematicamain (cf. chap. V.). In'adattaziun da las disposiziuns tenor il dretg da la planisaziun dal territori sco er ulteriuras disposiziuns da permissiun per implants fotovoltaics n'èn dentant betg cuntegnidas en il pachet da mesiras (cf. chap. III cifra 3 lit. 0).
- **Incumbensa Kappeler concernent l'acceleraziun da la segunda etappa dal AGD**
Il credit supplementar dal CI existent da l'etappa I dal AGD, che vegn tematisà en l'incumbensa (PCG 2022/2023, p. 389; PCG 2022/2023, p. 854, acceptada ils 13 da zercladur 2023), vegn suttamess al Cussegl grond cun in project separà l'onn 2024 (cf. latiers er survart chap. I cifra 2 lit. c).

- **Incumbensa Wilhelm concernent il program da promoziun en il sector d'indrizs da produzioni da chalur**
Tenor l'incumbensa (PCG 2021/2022, p. 402; PCG 2021/2022 p. 912 ss., acceptada ils 20 d'avrigl 2022) sto la LEG vegnir adattada en quel senn, che la limitaziun temporara actuala da las contribuziuns vegn concepida en moda pli flexibla e ch'i vegn dà la pussaivladad da prolungar il termin. Il giavisch vegn realisà cun quest project (cf. latiers chap. V).
- **Incumbensa Mazzetta concernent in plan d'acziun per stgauraments electrici fin l'onn 2030**
Tenor l'incumbensa (PCG 2022/2023, p. 390; PCG 2022/2023, p. 913 ss., acceptada ils 14 da zercladur 2023) è prevista en il rom da la revisiun parziala da la LEG per introducir il model da prescripziuns energeticas dals chantuns, versiun 2025 (MoPEC 2025), in'obligaziun da sanaziun per stgauraments electrici da resistenza. La realisaziun da questa intervenziun na fa uschia betg part da quest project.

II. Finamiras e concepziun da quest project

Cun quest project vegn fixada en moda lianta la finamira netto nulla per il chantun Grischun fin l'onn 2050. En il rom formulà dal Cussegl grond en la sessiun d'october 2021 vegnan stgaffidas las basas giuridicas per las mesiras, per las qualas ston vegnir adattadas las basas legalas existentas u stgaffidas novas. Medemamain vegn reglada la concepziun dal fond grischun per il clima per finanziar ils custs parzials dal chantun en la dimensiun da var 1 milliarda francs per questas mesiras. Da quai resultan ils suandants accents:

- **Contribuziun dal chantun Grischun a la finamira netto nulla fin l'onn 2050**
En concordanza cun la politica dal clima da la Confederaziun vegn la finamira netto nulla fatga lianta e visibla cun ina basa legala explicita. La Regenza vegn obligada da fixar il budget da GES anc disponibel e las finamiras intermediaras sco valurs directivas per la via a la finamira netto nulla 2050.
- **Las mesiras per cuntanscher la finamira netto nulla fin l'onn 2050**
Ils pachets da mesiras cuntegnids en l'etappa I dal AGD en il sector dals edifizis, dal traffic public, da l'agricultura e da l'adattaziun al clima (privels da la natira) vegnan cuntinuads; per quels existan gia las basas legalas necessarias. Per cumplettar regla quest project giuridicamain quels pachets da mesiras, per ils quals manca fin ussa ina basa legala u per ils quals exista ina basa legala insufficienta. I sa tracta en quest connex da mesiras en ils secturs dal traffic, da l'industria, da l'economia d'energia, dal turissem e dal consum. En il chap. III. cifra 3 vegnan decleradas detagliadamain questas mesiras ed en il chap. IV. las regulaziuns giuridicas latiers.
- **Il fond grischun per il clima per finanziar las mesiras**
Las contribuziuns da promoziun ch'il chantun sto pajar a las mesiras da l'etappa II dal AGD importan var 1 milliarda francs.⁷ Sco instrument da la finanziaziun duai servir il fond grischun per il clima. En il chap. III. cifra 1 vegnan descrits il concept e las funtaunas da finanziaziun. En il chap. IV. vegnan explitgadas las regulaziuns giuridicas. Il fond grischun

⁷ Ina survista davart tut las mesiras da l'etappa II dal AGD stat a disposiziun en l'aggiunta 2. Las mesiras da l'etappa II dal AGD cuntengnan per gronda part las mesiras da l'etappa I; en il sector dal traffic public e dal transport da rauba èn las mesiras vegnidas optimadas.

per il clima è concepì sco finanziaziun speziala en il senn da l'art. 22 da la Lescha da finanzas dal chantun Grischun (Lescha da finanzas, LFC; DG 710.100).

- **Ils princips da la surdada dals meds finanzials e dal controlling**

Ils pachets da mesiras da l'etappa II dal AGD ston esser efficazis, economics e persistents. En il chap. III. cifra 2 vegnan descrits ils puncts centrals da la surdada dals meds finanzials e dal controlling da las mesiras.

Per realisar las finamiras dal project èn imaginabels differents concepts da regulaziun. Pervia da la significaziun dal project duai vegnir stgaffida in'atgna «Lescha davart la promoziun e la finanziaziun da mesiras per la protecziun dal clima e per l'adattaziun al clima en il Grischun (Lescha davart il fond per il clima)» (numnà sboz da la LCClima en quai che suonda). En la lescha duain vegnir reglads intents e finamiras, la finanziaziun speziala fond grischun per il clima sco er ils princips da l'utilisaziun dals meds finanzials. Medemamain vegnan statuidas en il sboz da la LCClima las basas giuridicas per las mesiras dal chantun per cuntanscher la finamira (funcziun d'exempel) sco er novs causals da promoziun che focusseschan principalmain sin las finamiras protecziun dal clima ed adattaziun al clima. Dal rest vegni tegnì quint da las ideas directivas dal AGD en la concepziun dal project. Las contribuziuns da promoziun per cuntanscher las finamiras dal AGD duain – sche pussaivel – vegnir pajadas cun instruments da promoziun existents, sco per exempel il program d'edifizis. En quest senn vegni renvià – en connex cun l'utilisaziun dals meds finanzials – als causals da promoziun da la legislaziun speziala per gronda part gia existents. Ultra da quai vegnan proponidas intginas adattaziuns u cumpletaziuns en las leschas spezialas, che resultan sin basa dal project en furma da midadas en auters relaschs.

III. Princips dal project

1. Stgaffir ina finanziaziun speziala «fond grischun per il clima»

a) Motivs per stgaffir ina finanziaziun speziala

Per financiar l'etappa II dal AGD duai tenor l'incumbensa dal Cussegl grond vegnir stgaffida ina finanziaziun speziala tenor l'art. 22 LFC. Ina finanziaziun speziala vegn alimentada en moda liada ad in intent or da taxas e taglias e serva per financiar sufficientamain ina tscherta incumbensa publica illimitadamain u sur ina perioda pli lunga, dentant limitada.⁸ In grond avantatg da la finanziaziun speziala è la segirezza da planisaziun finanziaria a lunga vista en connex cun l'adempliment da las incumbensas, quai che vala dal tutfatg per il AGD. L'alimentaziun po ultra da quai vegnir prevista da differentas funtaunas finanzialas, sco quai ch'il Cussegl grond spetga (cf. chap. I. cifra 2 lit. d). I vegn cuntanschì ina flexibilisaziun temporala en connex cun l'utilisaziun dals meds finanzials tenor las finamiras ed areguard ils pajaments – en spezial pervia da la pussaivladad da furmar facultads dal fond per expensas posteriuras. Ina finanziaziun speziala è pia er adattada, sch'i dat pli grondas differenzas resp. variaziuns en connex cun las entradas ed expensas, sco che quai è il cas en spezial tar il AGD. Da princip ston vegnir evitadas finanziaziuns spezialas, perquai che la libertad d'agir da la politica da finanzas per l'utilisaziun dals meds finanzials confirm als basegns pudess uschiglio vegnir limitada guardà sur tut las incumbensas. Ina finanziaziun speziala è dentant giustifitgada, sch'ella rinforza il princip dal chaschunader, sch'ella favurisescha da concluder

⁸ Conferenza da las directuras e dals directurs chantunals da finanzas. 2008. Recumandaziun speziala 08 finanziaziuns spezialas e prefinanziaziuns. 25-01-2008, p. 4.

in contract da generaziuns u sch'ella gida a gulivar fermas variaziuns tranter las expensas e las entradas. En connex cun il fond grischun per il clima vegnan resguardads tut trais aspects. Ina finanziaziun speziala po tuttavia sa cumprovar, sco ch'i mussan ils exempels dal quint da las vias e la gulivaziun da finanzas per las vischnancas.

b) Concept da finanziaziun e funtaunas da finanziaziun

En la missiva tar l'etappa I dal AGD èn vegnids preschentads differents concepts e differentas funtaunas da finanziaziun pussaivlas⁹, ed il Cussegl grond ha fatg cleras prescripziuns per l'ulteriura elavuraziun per la finanziaziun dal AGD (cf. chap. I cifra 2 lit. d). Sin fundament da quai èn vegnidas examinadas las differentas pussaivladads ed igl è vegnì fixà in scenari da basa che sa referescha a las suandantas funtaunas da finanziaziun:

- Apport unic or da l'agen chapital dal chantun:

Cun in apport unic da 200 milliuns francs or da l'agen chapital a libra disposiziun dal chantun prevesa il concept da finanziaziun da stgaffir ina basa per financiar il fond grischun per il clima. Fin la fin da l'onn 2024 vegn quintà cun in agen chapital disponibel libramain da circa 850 milliuns francs. Questa summa è vegnida furmada en il passà da surplis dal retgav. I sa tracta pia da taglias gia incassadas e da retgavs realisads. Durant la sessiun da favrer 2024 vegn il Cussegl grond a fixar da nov las directives da la politica da finanzas per la perioda 2025–2028 sin proposta da la Regenza. En quest connex duai l'agen chapital a libra disposiziun vegnir duvrà cun cleras finamiras, en spezial per grevezzas supplementaras temporaras u unicas pli grondas. Utilisar parts da quest chapital a favur da la protecziun dal clima e da l'adattaziun al clima para dad esser adequat, resguardond ina finanziaziun gista sur generaziuns. La finala duain er vegnir reducidas grevezzas gia resultadas per il clima.

- Assegnaziun d'ina cumpart dals meds finansials da la taxa sin il traffic pesant dependenta da la prestaziun (TTPDP):

L'afflussiun periodica da meds finansials ch'èn liads ad intents, ch'è necessaria per la finanziaziun speziala, vegn fatga tras l'attribuziun d'ina cumpart dals meds finansials or da la taxa sin il traffic da camiuns pesants dependenta da la prestaziun (TTPDP). Questa afflussiun na dastga betg vegnir fatga exclusivamain u primarmain or da meds publics generals. La Confederaziun incassescha la TTPDP e transferescha in terz da las entradas als chantuns. Dapi l'onn 2013 va l'entira cumpart chantunala al quint da las vias (finanziaziun speziala Vias). L'utilisaziun proporziunala da meds finansials da la TTPDP per il fond grischun per il clima suonda ina logica objectiva. La TTPDP ha numnadamain la finamira d'internalisar tut ils custs dal transport da rauba sin via. Da l'entira cumpart chantunala per il Grischun dad actualmain var 55 milliuns francs per onn èn 34 milliuns francs suttamess a la destinaziun fixa tenor l'art. 19 da la Lescha federala davart ina taxa sin il traffic da camiuns pesants, dependenta da la prestaziun (Lescha davart il traffic cun camiuns pesants, LTTP; CS 641.81), q.v.d. els ston vegnir duvrads sco gulivaziun per ils custs betg cuvrìs en connex cun il traffic sin via.¹⁰ Tar ils custs betg cuvrìs tutgan er ils custs externs chaschunads dal traffic sin via tras donns dal clima. Quels correspundan a var 50 pertschient da tut ils custs. Cun quai s'impona directamain in'utilisaziun da daners da la TTPDP per la protecziun dal clima e per l'adattaziun al clima. Uschia vegn rinforzà il

⁹ Cf. er Econcept. 2021. Concept da finanziaziun Plan d'acziun Green Deal per il Grischun. Turitg / Cuir, p. 47.

¹⁰ L'ulteriura cumpart sto vegnir impundida tenor il dretg federal (art. 19a LTTP) per il mantegniment da las vias. Cun il project va questa cumpart vinavant en il quint da las vias.

princip da la finanziaziun tras il chaschunader. En il scenari da finanziaziun previs vegnan 50 pertschient da la cumpart da la TTPDP, che sto vegnir duvrada tenor l'art. 19 LTTP, attribuids al fond grischun per il clima, pia var 17 milliuns francs per onn. Sch'ins considerescha l'entira cumpart da la TTPDP dal chantun Grischun, van da nov 30 pertschient da quella en il fond grischun per il clima, e 70 pertschient stattan vinavant a disposiziun per il quint da las vias. En cumparegliaziun cun oz sa reducescha la cumpart da la TTPDP per il quint da las vias. En vista a la facultad da las vias da 100 milliuns francs è ina perdita da retgav per il quint da las vias supportabla temporarmain. Per evitar pli tard in eventual mantun da debits e per mantegnair a lunga vista ina segirezza da finanziaziun per realisar futurs projects gronds en la construcziun da vias, sto vegnir prevista en la Lescha davart las vias dal chantun Grischun (LVias; DG 807.100) tenor basegn in'assegnaziun minimala annuala pli gronda or dals meds publics generals (50 pertschient da las taglias da traffic empè da fin ussa 25 pertschient) al quint da las vias, en cas ch'il debit da las vias surpassa 100 milliuns francs. Uschia pon ils daners da la TTPDP che van da nov en il fond grischun per il clima e betg pli en il quint da las vias vegnir cumpensads, sch'il quint da las vias è correspudentamain aut.

- **Assegnaziun d'ina cumpart da las distribuziuns dal gudogn da la Banca nazionala svizra (BNS) al chantun:**

Per il fond grischun per il clima duai ultra da quai vegnir duvrada ina cumpart da las distribuziuns dal gudogn da la BNS che van al chantun. La *participaziun* dals chantuns ad in terz dals gudogns da la BNS è garantida costituzionalmain.¹¹ Quai na vala betg per la *distribuziun* dal gudogn da la BNS. Quella n'è betg garantida. Ella dependa mintgamai dal gudogn che resulta tras la bilantscha la fin da l'onn. L'alimentaziun dal fond grischun per il clima cun parts da la distribuziun da la BNS chaschuna consequentamain ristgas sco er schanzas. L'onn 2022 n'ha la BNS betg pudì far ina distribuziun dal gudogn pervia da la perdita annuala. Quai mussa pia che distribuziuns dal gudogn da la BNS èn volatilas. La cunvegna vertenta tranter la BNS ed il Departament federal da finanzas (DFF) dals 29 da schaner 2021 prevesa ina distribuziun maximala da 6 milliardas francs. Per il Grischun resulta in import da bun 92 milliuns francs. Igl è previs, che l'import che surpassa 60 milliuns francs vegn mintgamai assegnà al fond grischun per il clima. Questa cumpart importa per il Grischun in pau dapli che 30 milliuns francs. Sche ed eventualmain quant auta che la cumpart da la BNS pudess resultar per la durada da 25 onns dal AGD, etappa II, na po betg vegnir prognostigà. Stimà precautamain vegni – almain per ils proxims 10 onns – quintà cun in import annual durant questa perioda d'en media var 10 milliuns francs resp. da tut en tut 100 milliuns francs per il fond grischun per il clima.

- Sur il preventiv annual ed entaifer las directivas da la politica da finanzas pon vegnir fatgas supplementarmain *assegnaziuns ordinarias or dals meds publics generals* al fond grischun per il clima. Per questas assegnaziuns vegn fixada ina contribuziun maximala da dus pertschient da las entradas fiscalas dal chantun a favur da las finanzas publicas generalas per restrenscher la chargia pussaivla da las finanzas chantunalas. En cas d'in quint economic (annual) positiv duai – analogamain a la regulaziun per il quint da las vias – vegnir prevista la pussaivladad, ch'il Cussegl grond pudess concluder *in import supplementar extraordinari per reducir in eventual debit dal fond*.

¹¹ Banca nazionala svizra (BNS). 2023. [Gudogn e distribuziun dal gudogn](https://www.snb.ch) [online]. www.snb.ch. Consultà ils 16-06-2023. Ils onns 2020 e 2021 ha il chantun Grischun survegnì e transferì mintgamai 15,5 milliuns en la facultad a libra disposiziun.

Per resumar tanscha il concept da finanziaziun proponì almain en in'emprima fasa da 7 fin 10 onns, senza che las taglias stoppian vegnir augmentadas u senza che novas taxas stoppian vegnir stgaffidas. El ademplescha uschia las aspectativas ch'il Cussegl grond ha envers il model da finanziaziun. L'apport unic pussibilitescha d'alimentar il fond grischun per il clima per l'emprima fasa da la durada cun ils meds finansials necessaris e tegna quint da la pretensiun, ch'i duai vegnir realisada ina finanziaziun per pliras generaziuns. L'utilisaziun dals meds finansials da la TTPDP è giustifitgada objectivamain en vista a lur intent fix, damai ch'il traffic pesant sin la via ed il sector dal traffic chaschunan tut en tut ina cumpart considerabla da tut las emissiuns da GES. La formulaziun areguard l'attribuziun d'ulteriurs meds finansials or dals meds publics generals garantisce d'ina vart, che las finanzas publicas na possian uschia betg vegnir engrevgiadas sproporzionadamain, e surlascha a medem temp al Cussegl grond en il rom prescrit la flexibilitad finanziaria giavischada.

c) Funtaunas da finanziaziun per generar meds finansials supplementars posteriurs

Cun il scenari da basa menziunà qua survart po la finanziaziun da l'etappa II dal AGD vegnir garantida probablamain per in'emprima fasa da 7 fin 10 onns. Cun la renunzia a la finanziaziun cumpletta da las mesiras dal AGD dad 1 milliarda francs impedeschan ins d'ina vart in'accumulaziun da daners che na vegnan forsà gnanc duvrads durant la lunga durada. Da l'autra vart pon ins stimar meglier l'ulteriur basegn finanziel per l'entira durada a maun da la dumonda e da l'intensidad da la surdada dals meds finansials en il decurs da l'emprima fasa. Per il cas, ch'ils meds finansials en il scenari da basa na vegnan betg a bastar, èn vegnidas examinadas e validadas ulteriuras funtaunas da finanziaziun. Quatter da quellas èn vegnidas priorisadas sco funtaunas da finanziaziun futuras pussaivlas. Ellas na fan betg directamain part da quest project. Damai che funtaunas da finanziaziun supplementaras pudessan daventar necessarias per il fond per il clima en ina fasa posteriura, vegnan ellas decleradas curtamain en l'aggiunta 4 e resguardadas en il questunari (cf. aggiunta 3). Las respostas a las dumondas servan a priorisar in'eventuala elavuraziun dals detagls il mument, il qual è cler, ch'ils meds finansials dal scenari da basa èn duvrads si resp. na bastan betg pli per in'ulteriura promoziun da las mesiras e ch'il Cussegl grond surdat l'incumbensa d'elavurar las basas per funtaunas da finanziaziun supplementaras.

d) Funtaunas da finanziaziun betg persequitadas vinavant

En il rom da l'elavuraziun dal concept da finanziaziun e dal project davart l'etappa II dal AGD èn vegnidas examinadas differentas ulteriuras funtaunas da finanziaziun – sa basond sin ils rapports da basa, la missiva sco er la debatta parlamentara davart l'etappa I dal AGD. Quellas n'èn dentant betg vegnidas persequitadas vinavant per differentes motivs (cf. latiers aggiunta 5).

2. Princips da l'utilisaziun dals meds finansials e priorisaziun

a) Survista

Cun la Lescha grischuna davart il fond per il clima vegn stgaffida ina finanziaziun speziala per in champ d'applicaziun vast en la protecziun dal clima ed en l'adattaziun al clima. Durant la sessiun d'october 2021 ha il Cussegl grond pretendì, ch'ils meds finansials sajan d'impunder là, nua ch'il meglier effect pussaivel vegnia cuntanschì. Resguardond questa pretensiun vegnan statuids clers princips per prelevar meds finansials or dal fond grischun per il clima, e las mesiras pussaivlas, che pon vegnir finanziadas, vegnan fixadas definitivamain en il sboz da la LCCLima.

b) Instruments da promoziun e mesiras

Ils meds finanzials dal fond grischun per il clima duain vegnir impundids primarmain en furma da contribuziuns da promoziun a terzas personas. Da princip duai er esser pussaivel da conceder emprests e garanzias.

I pon vegnir differenziads trais clusters da mesiras, per ils quals vegnan impundids meds finanzials or dal fond grischun per il clima:

(1) Contribuziuns da promoziun a terzas personas tenor las basas legalas spezialas

Cun l'etappa II dal AGD duain pudair vegnir finanziads pli intensivamain instruments da promoziun existents, quai analogamain a l'etappa I dal AGD. I sa tracta qua en spezial da mesiras en ils secturs dals edifizis, dal traffic e da l'agricultura. Ils causals da promoziun da la legislaziun speziala vegnan per part cumplettads, tranter auter cun mesiras per schanegiar las resursas natirals, per tractar materias primas, materialias e rauba en ina moda che schanegia las resursas e per serrar ciclus da la materia en il senn da l'economia circulara. Perquai ch'il fond grischun per il clima è concepì tenor il dretg da finanzas sco finanziaziun speziala vegnan ils instruments da promoziun che vegnan en dumonda tenor la legislaziun speziala enumerads en moda definitiva en il sboz da la LCCLima. D'ina vart po la contribuziun da promoziun dal chantun che sto vegnir pajada ad in project vegnir finanziada cumplettamain or dal fond grischun per il clima. Da l'autra vart po il post da servetsch competent pajar la contribuziun or da ses preventiv ed augmentar la contribuziun da promoziun cun meds finanzials or dal fond per il clima.

(2) Contribuziuns da promoziun a terzas personas per tecnologias e process innovativs sco er per l'utilisaziun da resursas persistentas

Quests causals da promoziun stgaffids da nov cun il sboz da la LCCLima cumpiglian en spezial projects innovativs e tecnologias d'emissiun negativa, projects da pilot en il sector da l'idrogen sco er dals carburants e dals combustibels che sa basan sin idrogen sco er il lain sco material da construcziun. Las contribuziuns da promoziun tenor il sboz da la LCCLima vegnan finanzadas cumplettamain dals meds finanzials dal fond grischun per il clima. I sa tracta en quest connex da causals da promoziun formulads relativamain avert, sumegliantamain sco quai è da chattar en il sector da la promoziun da l'economia u da la digitalisaziun. Il motiv per quai è che las pussaivladads da promoziun duain er cumpigliar differentas innovaziuns che n'èn oz anc betg enconuschentas.

(3) Atgnas mesiras dal chantun

Entant che las contribuziuns da promoziun vegnan pajadas ad ina terza persona, la quala inizescha e realisescha la mesira correspudenta, sa tracti qua da mesiras da l'administraziun chantunala per cuntanscher la finamira. Er per quest intent pon vegnir impundids meds finanzials dal fond grischun per il clima. Dentant stoi vegnir fatga ina cunfinaziun en quest connex: Or dal fond grischun per il clima duain pudair vegnir finanziads agens projects dal chantun mo, sch'i vegnan fatgas stentas supplementaras envers il plan da reducziun previs che duai vegnir formulà per l'administraziun per il temp tranter ils onns 2025 e 2040 (guardar chap. IV, explicaziun davart l'art. 17), ch'èn adattadas per rinforzar ed uschia per accelerar l'adempliment da las finamiras e che n'èn betg realisablas cun ils meds finanzials ordinaris dal preventiv e dal plan da finanzas.

c) Principis da l'utilisaziun dals meds finanzials

Areguard la surdada dals meds finanzials or dal fond grischun per il clima ha il Cussegl grond pretendì, ch'ils meds finanzials sajan d'impunder là, nua ch'i vegnia cuntanschì il meglier effect

pussaivel. Il project resguarda quai en quel senn, ch'ils meds finanzials or dal fond grischun per il clima dastgan vegnir duvrads mo per mesiras che gidan a cuntanscher en moda efficazia, economica e persistenta las finamiras da questa lescha. Per las atgnas mesiras dal chantun vegn statuida la pretensiun supplementara, che quellas ston gidar ad accelerar considerablmain l'adempliment da las finamiras.

d) Priorisaziun dals meds finanzials

Il fond grischun per il clima vegn previs per ina lunga durada. En il decurs da quella vegn la facultad dal fond a variar. Per tegnair quint da questa circumstanza, e per cuntanscher il meglier effect pussaivel da l'utilisaziun dals meds finanzials, vegni ad esser indispensabel da far ina priorisaziun da l'utilisaziun dals meds finanzials. En quest connex duai esser relevanta l'efficacitad da la mesira en vista a l'adempliment da las finamiras, quai er en il senn da l'effizienz dals custs. En vista a l'observaziun dal plan da reduziun previs vegnan a stuir vegnir priorisadas – almain en in'emprima fasa – las mesiras ch'èn prontas per vegnir realisadas e ch'èn a medem temp cumprovdamain efficazias. Ultra da quai sto valair il princip – en il senn da l'effizienz dals custs e da l'existenza limitada dals lieus da deposit da CO₂ correspondent – che emissiuns ston prioritarmain vegnir evitadas e pir secundarmain vegnir cumpensadas tras l'applicaziun da technologies d'emissiun negativa. Correspondentmain ston – tras l'applicaziun da technologies d'emissiun negativa – vegnir gulivadas resp. isoladas ed accumuladas directamain en l'implant correspondent mo quellas emissiuns, che ston vegnir classifitgadas sco «emissiuns difficilas d'evitar».¹²

La priorisaziun vegn fatga en il rom da l'assegnaziun dals meds finanzials dal fond grischun per il clima sin ils singuls secturs en il rom dal process da budgetaziun. Las prescripziuns da la priorisaziun ston ultra da quai vegnir resguardadas per concepir ils singuls programs da promoziun tras ils posts cumpetents.

3. Las singulas mesiras dal AGD tenor secturs

Ina survista tabellarica davart tut las mesiras da l'etappa II dal AGD vegn preschentada en l'agiunta 2.

a) Mesiras en il sector d'edifizis

L'etappa I dal AGD realisescha gia intensivamain la transfurmaziun dals edifizis ad edifizis senza fossils, effizients areguard l'energia sco er la sensibilisaziun e la cussegliaziun. Questa realisaziun pli intensiva vegn cuntinuada en l'etappa II dal AGD e po da nov vegnir (co-)finanziada sur il fond grischun per il clima.

En il sector dals edifizis publics prevesa la Lescha federala davart la protecziun dal clima (LCI) che la Confederaziun ed ils chantuns surpiglian ina funcziun d'exempel en connex cun l'adempliment da la finamira da netto nulla emissiuns e da l'adattaziun a las consequenzas da la midada dal clima. En quest senn s'oblighescha il chantun cun quest project da cuntanscher il pli tard a partir da l'onn 2040 netto nulla emissiuns – analogamain a la Confederaziun – per sia administraziun centrala. Ultra da quai na duain betg mo agens edifizis dal chantun, mabain er edifizis dad instituts chantunals da dretg public sco er edifizis che vegnan finanziads per

¹² En quest connex sa tracti en spezial da las emissiuns da l'agricultura che n'èn betg dependentas da l'energia, da las emissiuns da la combustiun da rument e da las emissiuns da la produziun da cement.

gronda part cun contribuziuns chantunalas, sa distinguer tras lur moda da construcziun exemplarica, effizienta areguard l'energia e persistente.

Las vischnancas vegnan supplitgadas da medemamain surpiglier ina vasta funcziun d'exempel. Cunzunt duain ellas prender en mira netto nulla emissiuns per lur administraziuns centralas fin l'onn 2040. Il chantun metta a disposiziun a las vischnancas las basas necessarias, sco per exempel las datas existentas dal cataster chantunal d'emissiuns e dal monitoring d'energia, plans da mesiras (da model) u basas ed enconuschientschas davart il management da mobilitad manaschial en l'administraziun. Ultra da quai pon las vischnancas profitar dal fond grischun per il clima per eruir lur potenzial da spargnar CO₂ e per elavurar uraris da netto nulla per ils daners da promoziun or dal fond grischun per il clima, sche las vischnancas fan las dumondas correspondentas.

Il project metta ultra da quai impuls per proprietarias e proprietaris d'immobiglias privatas da trair a niz il potenzial per energia solara sche pussaivel vi da tut las surfatschas da lur edifizis. En il rom da sia funcziun d'exempel vegn il chantun medemamain a trair a niz – sche pussaivel – en e sin ses edifizis il potenzial per fotovoltaica e per energia solara termica.

Vinavant duai vegnir promovida l'utilisaziun dal lain sco material da construcziun. D'ina vart pon materials che chaschunan bleras emissiuns, sco betun, vegnir reducids tras l'utilisaziun dal lain sco material da construcziun. Da l'autra vart lia il lain CO₂ e sbassa uschia temporarmain il CO₂.

b) Mesiras en il sector dal traffic

Per reducir las emissiuns dal sector dal traffic vegni sa basà sin ils trais elements strategics centralis: «evitar il traffic», «transferir il traffic» e «meglierar l'effizienz dals meds da transport». La promoziun da novs systems da tracziun vegn considerata sco ina da las mesiras las pli efficacias en il sector dal traffic, perquai che en spezial en territoris rurals è la cumpart dal traffic public dals viadis fatgs fitg pitschna e schizunt en territoris ferm populads vegnan fatgs anc dapli che 15 pertschient da las etappas cun il traffic individual motorisà (TIM).¹³ Igl è uschia indispensabel da cumenzar tar il TIM per decarbonisar il sector dal traffic en moda efficazia e cumplessiva.

(1) Traffic privat: infrastruttura per chargiar vehichels electricis

En l'entira Svizra èn autos da personas responsabels per var trais quarts da las emissiuns da GES dal traffic, autos da furniziun per 8 pertschient. L'electrificaziun d'autos da personas e da furniziun porscha uschia in potenzial considerabel per reducir las emissiuns da GES en quest sector. Il pli savens vegnan vehichels electricis privats chargiads a chasa. Perquai è l'existenza da l'infrastruttura correspondententa per chargiar vehichels electricis ina premissa decisiva per la prontezza da las personas che dovran autos, da midar sin in vehichel electric. Dapli che dus terzs da la populaziun svizra abitan en immobiglias da locaziun u en proprietad en condomini. En edifizis da pliras famiglias èn las investiziuns inizialas ed uschia er ils obstachels savens auts fin che las personas participadas prendan ina decisiun cuminaivla per realisar ina soluziun progressiva ed amplifitgabila tenor basegn per chargiar vehichels electricis cun management da chargiar. Pervia da quai han locaturas e locaturs sco er cuminanzas da proprietarias e proprietaris en condomini savens retegnientschas en chaussa resp. indosseschan ils auts custs respectivs, u desistan dal tuttafatg da l'investiziun. Ultra da

¹³ Litra (2019), «Der Modalsplit des Personenverkehrs in der Schweiz».

quai è pussaivladads da chargiar al lieu da domicil per proprietarias e proprietaris d'auto che n'han betg in agen parcadi ina premissa relevanta per cumprar in vehichel electric. Quest project prevesa en quest senn ina promoziun sistemática da l'infrastructura per chargiar vehichels electrics tar edifizis da pliras famiglias e sin parcadis publics.

(2) **Traffic public e transport da rauba cun la viafier: spustament e decarbonisaziun**

La promoziun dal traffic public duai furnir impuls da midar da l'auto privat al traffic public resp. da cuntanscher il spustament dal transport da rauba da la via a la viafier. Ils meds finansials vegn impundids en moda focussada cun pajar las contribuziuns da promoziun or dal fond grischun per il clima exclusivamain sur ils causals da promoziun dals art. 22, 23 e 30 da la Lescha davart il traffic public en il chantun Grischun (LTrP; DG 872.100). Quests causals cumpiglian per exempel la midada da vehichels cun motors da diesel a vehichels electrics, la colliaziun meglierada al traffic public a chaschun d'occurrentas u mesiras en connex cun il transport da rauba cumbinà cun la viafier.

(3) **Ulteriuras mesiras**

Il project na vul betg mo promover l'electromobilitad privata, mabain prevesa er meds da promoziun per projects da pilot en il sector da l'idrogen sco er dals carburants e dals combustibels sintetics. Questa promoziun na cumpiglia dentant betg mo l'aspect da mobilitad (p.ex. tancar cun idrogen), mabain l'entira chadaina da valorisaziun.

Ultra da quai sa dat il chantun cun quest project incumbensas d'infurmaziun e da cussegliaziun. Quellas duain tranter auter pussibilitar, ch'il chantun possia sustegnair cun daners dal fond grischun per il clima interpresas, vischnancas, regions e destinaziuns turisticas ad eruir lur potenzial da spargnar CO₂ ed ad elavurar uraris da netto nulla. Uschia po il chantun per exempel porscher en il sector dal management da mobilitad manaschial la realisaziun da studis da concept e l'elavuraziun da mesiras concretas resp. la realisaziun da talas tras terzas personas. In sustegn finanziel cumplessiv per la realisaziun da tut las mesiras eruidas n'è dentant betg previs.

c) Mesiras en il sector da l'industria e dal mastergn

En il Grischun chaschuna il sector da l'industria surproporzionalmain bleras emissiuns da GES. En spezial en la Val dal Rain èn domiciliadas pliras interpresas industrialas cun emissiuns intensivass. A medem temp han intginas da questas interpresas en la cumparegliaziun relativa damain libertad d'agir pervia da differentas regulaziuns legalas gia existentas resp. instruments legals gia existents en ils secturs da la reducziun da GES e da l'effizienz energetica (obligaziun da participar en il sistem da stgomi da quotas d'emissiuns SSQE, cunvegns da finamiras, artigels da consumers gronds) per mesiras da promoziun raschunaivlas dal chantun, per pudair reducir supplementarmain GES. En il sector dal mastergn existan dapli pussaivladads pervia dal dumber da regulaziuns bier pli pitschen, dentant exista qua en cifras absolutas in potenzial da reducziun pli pitschen.

Quest project etablescha causals da promoziun en ils quatter secturs 1.) tecnologias innovativas per reducir gas cun effect da serra, 2.) tecnologias d'emissiun negativa, 3.) reducziun da GES da manaschis singuls e da plirs manaschis e 4.) idrogen sco er carburants e combustibels sintetics. Cun questas mesiras da promoziun duain vegnir promovids d'ina vart projects innovativs decisivs, che han in caracter da pionier ed uschia in tschert potenzial da ristga, che pon dentant a medem temp porscher la schanza da promover essenzialmain il chantun en sias stentas a netto nulla emissiuns.

Fauss impuls economics, distorsiuns da concurrenza ed effects da benefizi indirects duain – sche pussaivel – vegnir evitados per gronda part, cun betg promover mesiras che las petentas ed ils petents èn tuttina obligads da realisar. Quai pon per exempel esser mesiras, che fan part da l'obligaziun da reducziun per la deliberaziun da la taxa da CO₂. L'interpresa che realisescha mesiras respectivas duai dentant pudair dumandar contribuziuns da promoziun per mesiras betg cuntegnidas en l'instrument. Quai po p.ex. esser il cas, sche la mesira correspundenta è main economica ch'il benchmark da l'instrument respectiv prescriba. Mesiras ch'èn cuntegnidas en in instrument per reducir las emissiuns da GES, n'èn da princip betg subvenziunablas.

d) Tecnologias innovativas per reducir gas cun effect da serra; tecnologias d'emissiun negativa

Las industrias grondas (principalmain en la Val dal Rain Grischuna), il stabiliment per arder ruments a Trimmis e l'agricultura na pon strusch vegnir decarbonisadas cumplainamain cun las tecnologias disponiblas ozendi. Probablmain vegnan a restar uschenumnadas «emissiuns difficilas d'evitar»¹⁴ che vegnan reducidas vinavant tras tecnologias innovativas e che ston la finala vegnir depositadas a lunga vista en moda segira tras tecnologias d'emissiun negativa en accumulatur tecnics (geologics) en il sutterren. Per promover projects en il sector da las tecnologias innovativas e da las tecnologias d'emissiun negativa èsi previs, ch'il chantun s'orienteschia stretgamain als programs da promoziun federals existents per promover l'innovaziun¹⁵ sco SWEET, SOUR e projects da pilot e da demonstraiziun, resp. promovia quests projects subsidiarmain a la Confederaziun.¹⁶ Il svilup d'in agen program da promoziun en quest sector para pauc opportun pervia da la complexitad e pervia da la diversitad dals projects pussaivels, na duai dentant betg vegnir impedi da princip.

e) Reducziuns da gas cun effect da serra en manaschis singuls ed en plirs manaschis

La meglieraziun dal grad d'utilisaziun en connex cun process industrials e commercials po gia oz vegnir promovida cun contribuziuns sur la Lescha d'energia dal chantun Grischun (art. 21 LEG). La meglieraziun dal grad d'utilisaziun vul dentant cuntanscher gudogns d'effizienz energetica e betg directamain la reducziun dad emissiuns da GES. En l'avegnir duain mesiras planisatoricas e tecnicas (proceduralas) vi d'implants e vi da process industrials vegnir (co-)finanziadas pli fitg sur il fond grischun per il clima, premess ch'ellas reduceschian considerablmain l'emissiun da GES. En spezial duai vegnir promovida la realisaziun d'in plan da reducziun fin a la midada cumplaina sin combustibels neutrals areguard il CO₂. Ultra da quai pon vegnir pajads meds da promoziun per sustegnair interpresas (industria, mastergn, IPM) ad eruir lur potenzial da reducziun da GES ed ad elavurar uraris da netto nulla.

¹⁴ Per infurmaziuns detagliadas cf. weblink [Tecnologias d'emissiun negativa \(NET\): Pitga necessaria da la politica dal clima \(admin.ch\)](#), consultà ils 28-08-2023.

¹⁵ [Survista da la promoziun da l'innovaziun \(admin.ch\)](#).

¹⁶ Pussaivels fissan qua per exempel projects da (pilot) en il sector da la sintesa da metan u da metanol per colliar secturs e CCUS (carbon capture and utilisation / storage, izolaziun ed utilisaziun da diossid carbonic / arcunaziun).

f) Mesiras areguard l'economia d'energia resp. la producziun d'energia regenerabla

L'electricaziun progressiva dal traffic, l'utilisaziun pli gronda da pumpas da stgandar per stgandar edifizis e l'applicaziun punctuala d'idrogen «verd» e da tecnologias da Power-to-X¹⁷ pretendan parallelamain la construcziun d'ulteriurs implants per producir electricitad regenerabla e per accumular stagiunalmain l'electricitad. Gia oz promova il chantun implants da fotovoltaica vi d'edifizis ch'èn concepids per la producziun d'electricitad d'enviern. Quest causal da promoziun duai vegnir cuntinuà en il rom da quest project e vegnir (co-)finanzià intensivamain sur il fond grischun per il clima. Supplementarmain a questa promoziun da forza electrica d'enviern duain vegnir promovids e (co-)finanziads sur il fond grischun per il clima quels implants da fotovoltaica vi d'edifizis, che tiran a niz il meglier pussaivel las surfatschas adattadas vi da l'edifizi per l'energia solara. Ozendi vegnan ils implants correspundents optimads il pli savens tenor l'agen consum, perquai che tras quai vegn per regla cuntanschida la rentabilitad da l'implant la pli auta per las proprietarias ed ils proprietaris. Ord vista da l'augment necessari da capacitads e da la segirezza da current electric èsi percenter giavischabel e necessari, che las surfatschas adattadas dals edifizis vegnian tratgas a niz optimalmain. Ultra da quai duain projects da pilot vegnir promovids en il sector da l'entira chadaina da producziun e da furniziun da l'idrogen e da la producziun e da l'utilisaziun da carburants e da combustibels che sa basan sin idrogen. En quest connex duai l'attenziun vegnir messa sin projects innovativs che contribueschan a la decarbonisaziun cumpletta da l'industria da temperatura auta u che pon furnir ina contribuziun potenziala per serrar la largia da forza electrica d'enviern e da la colliaziun da secturs resp. enconuschentschas en quest sector, ma che na pegiureschan ni directamain ni indirectamain la largia d'electricitad d'enviern. Per cuntanscher in'effizienz dal niz e dals custs uschè gronda sco pussaivel da las surdadas dals meds da promoziun per project e per pussibilitar la cumparegliaziun directa da projects innovativs, novs e potenzialmain ristgads pussaivels, vegnissan ils projects da pilot adattads eruids en il cas ideal sur submissiuns / aucziuns chantunals cun criteris d'agiudicaziun correspundents ch'èn anc da definir.

g) Mesiras en il sector da l'agricultura

Il project pussibilitescha da redimensiunar e da finanziair sur il fond grischun per il clima las mesiras ed ils projects da la fasa da pilot currenta actuala dal project «Agricoltura neutrala al clima en il Grischun», che vegn realisada en il rom da l'etappa I dal AGD.

La midada dal clima cuntinuanta cun ses extrems da l'aura e sias lungas periodas da chalira e da setgira ha ultra da quai per consequenza, che l'agricultura sto sa posiziunar e s'orientar en in ambient da setgira creschenta. Mesiras per mantegnair la cultivaziun agricula tradiziunala d'enfin ussa en vista a la setgira creschenta pon medemamain vegnir (co-)finanziadas or dal fond grischun per il clima.

h) Mesiras en il sector dal turissem

Mesiras en ils secturs dals edifizis, da l'economia d'energia/producziun d'energia regenerabla e dal traffic che pertutgan las interpresas turisticas, pon per gronda part vegnir realisadas sur ils causals da promoziun dals secturs correspundents e (co-)finanziadas or dal fond grischun per il clima. Qua ston cuntant vegnir menziunadas sanaziuns d'edifizis, la midada sin systems da stgandar regenerabels, l'utilisaziun d'energia solara e la realisaziun da l'infrastructura per

¹⁷ La noziun tecnologias da Power-to-X resumescha differentas pussaivladads, co che surplus d'electricitad temporars pon vegnir accumulads chemicamain e duvrads pli tard. Las tecnologias da Power-to-X èn necessarias per l'uschenunada colliaziun da secturs e valan sco centralas per la decarbonisaziun cumpletta dal sistem d'energia.

chargiar vehichels electricos per l'electromobilitad dal manaschi sez e dals giasts. Ultra da quai prevesa quest project, che interpresas ed er destinaziuns turisticas pon vegnir sustegnidas finanziain or dal fond grischun per il clima per eruir lur potenzial da spargnar CO₂ e per elavurar uraris da netto nulla.

i) Mesiras en il sector dal consum e da l'economia circulara

L'infurmaziun e cussegliaziun da differentas gruppas en mira vegn pussibilitada sur ina incumbensa d'infurmaziun formulada avertamain e po vegnir (co-)finanziada or dal fond grischun per il clima, sch'i po vegnir spetgà en quest connex in effect da protecziun dal clima relevant. Ultra da quai pussibilitescha quest project da (co-)finanziar or dal fond grischun per il clima mesiras per schanegiar las resursas natiralas, per tractar materias primas, materialias e rauba en ina moda che schanegia las resursas e per serrar ciclus da la materia en il senn da l'economia circulara.

j) Mesiras en il sector da l'adattaziun al clima

Las mesiras en il sector dal guaud da protecziun duain pudair vegnir (co-)finanziadas en il rom da l'etappa II dal AGD sur il fond grischun per il clima, sch'ellas servan a l'adattaziun a la midada dal clima e na pon betg vegnir cuvridas tras ils meds finansials ordinaris dal preventiv ed autras funtaunas da finanziaziun sco cuvegna da program cun la Confederaziun. En il sector da l'agricultura vegnan cunzunt meds finansials per mesiras per tractar la setgira (co-)finanziads sur il fond grischun per il clima. Quai en spezial, sche mesiras raschunaivlas ed urgentas stuessan vegnir suspendidas en quest sector, perquai ch'i mancan meds finansials federals correspundents e perquai che las mesiras cumpensassan exclusivamain effects chaschunads dal clima.

k) Furmaziun/scolaziun/furmaziun supplementara

Intgins secturs dals fatgs da furmaziun produceschan actualmain memia paucas persunas dal fatg per pudair realisar las mesiras dal AGD a temp util. Quest project pussibilitescha da (co-)finanziar la furmaziun supplementara da persunas spezialisadas en il sector da la realisaziun dal AGD sur il fond grischun per il clima. Il focus vegn mess sin furmaziuns supplementaras fitg praticas. Ultra da quai duain er pudair vegnir promovidas mesiras en il sector da la furmaziun terziara e da la perscrutaziun.

l) Collavuraziun, infurmaziun e cussegliaziun sco er studis

Per cuntanscher l'effect maximal en il senn da la protecziun dal clima e da l'adattaziun al clima, sto il chantun pudair collavurar sco partenari cun ulteriurs acturs, d'ina vart per pudair utilisar sinergias e da l'autra vart per pudair plazzar resp. per survegnir conform a l'adressat la savida necessaria tar resp. da las differentas gruppas en mira. Il project pussibilitescha perquai la collavuraziun, l'infurmaziun e la cussegliaziun cun resp. da regiuns e vischnancas, las organisaziuns da l'economia grischuna sco er autras instituziuns ed organisaziuns e la publicitad en il senn d'ina incumbensa d'infurmaziun formulada vastamain. Ultra da quai po l'elavuraziun da studis per il gudogn da savida vegnir cofinanziada en il sector da la protecziun dal clima e da l'adattaziun al clima or dal fond grischun per il clima. Quai cumpiglia er la promoziun da diversas gruppas en mira (industria, mastergn, IPM, destinaziuns turisticas, vischnancas, regiuns) per eruir lur potenzial da spargnar CO₂ e per elavurar uraris da netto nulla.

IV. Explicaziuns tar las singulas disposiziuns da la LCCLima

Art. 1: Intent ed object

L'art. 1 al. 1 differenziescha tranter la protecziun dal clima en il senn pli stretg, quai vul dir mesiras per evitar e per reducir emissiuns da gas cun effect da serra (GES), e l'adattaziun al clima, pia mesiras per s'adattar a las consequenzas da la stgaudada dal clima. La Lescha davart il fond per il clima vegn relaschada cun l'intent da promover mesiras per la protecziun dal clima e per l'adattaziun al clima en il chantun Grischun. L'object da regulaziun (al. 2) da la lescha è la determinaziun da las finamiras, da las mesiras per cuntanscher questas finamiras e da la finanziaziun da talas mesiras.

Art. 2: Finamiras e valurs directivas

L'art. 2 al. 1 sa referescha sco finamira generala a la limitaziun da l'augment da la temperatura tenor convenziuns internaziunalas e tenor il dretg naziunal surordinà. Il chantun prenda las mesiras necessarias per reducir cumplainamain las emissiuns betg «difficilas d'evitar», quai che vegn exprimì cun «sche pussaivel». Las emissiuns «difficilas d'evitar» ston percenter vegnir depositadas en moda segira e duravla (al. 2). Emissiuns difficilas d'evitar èn en spezial las emissiuns da GES dals stabiliments per arder ruments, la part betg energetica da las emissiuns da GES agriculas e parts da las emissiuns da GES da l'industria. Plinavant procura il chantun che la forza da resistenza envers las consequenzas negativas da las midadas climaticas vegnia augmentada (al. 3).

Per stabilisar la stgaudada globala sin cleramain sut 2° C tenor l'Accord da Paris dastga vegnir emessa mo pli ina tscherta quantad da GES (determinaziun d'in budget da GES). Per observar quest budget e per limitar l'augment da la temperatura dovri plinavant ina reducziun svelta da l'emissiun da GES (determinaziun d'in plan da reducziun). Il Cussegl grond ha beneventà la determinaziun dal budget da GES e dal plan da reducziun cun finamiras intermediaras en il senn da valurs directivas sin il stgalim d'ina ordinaziun. Dentant duai vegnir desisti da fixar valurs directivas per ils singuls secturs (PCG 2021/22, p. 224 ss.). Sin basa da l'art. 2 al. 4 vegn la Regenza a fixar las valurs directivas correspondentas. Talas furman la basa per giuditgar l'adempliment da las finamiras (cf. latiers art. 20).

Art. 3: Finanziaziun speziala

Cun l'art. 3 al. 1 vegn stgaffida la basa giuridica per manar en l'agen chapital ina finanziaziun speziala tenor l'art. 22 LFC (ed art. 25 al. 1 OFC). Ils meds finansials da questa finanziaziun speziala èn destinads a la promoziun ed a la finanziaziun da mesiras per cuntanscher las finamiras da la lescha. Tenor il dretg da finanzas n'è il fond grischun per il clima ina noziun inexacta, perquai ch'i na sa tracta betg d'in «fond» en il senn d'ina facultad speziala autonoma. Questa designaziun è dentant s'establida en la debatta davart la politica dal clima en il Grischun e vegn perquai duvrada en il senn da sia significaziun en la lingua da mintgadi. La finanziaziun speziala vegn limitada ad ina facultad da maximalmain 250 milliuns francs (art. 3 al. 2). L'import che surpasa la facultad dal fond maximala vegn assegnà a las finanzas publicas generalas. In debit en ina finanziaziun speziala è pussaivel mo, sch'i vegn stgaffida ina basa legala correspondent. L'art. 3 al. 3 prevesa la pussaivladad d'in «debit dal fond» da maximalmain 100 milliuns francs. Sch'il fond grischun per il clima cuntogna temporarmain memia paucs meds finansials e sch'el po perquai betg ademplir ses intent d'utilisaziun, èsi pussaivel da prestar ina prefinanziaziun or dals meds publics generals («pajaments anticipads») (cf. art. 22 al. 3 LFC). Talas regulaziuns datti er en autras finanziaziuns spezialas chantunalas (il debit maximal da la finanziaziun speziala Vias importa 250 milliuns francs, quel

da la finanziaziun speziala Taxa da plivalur 80 milliuns francs). La Regenza quinta cun ina durada dal AGD fin l'onn 2050. Las finamiras e las mesiras èn concepidas per questa durada. Pervia da la lunga durada dal AGD da 25 onns vegni desistì sapientivamain d'ina limitaziun temporara da la finanziaziun speziala.

Art. 4: Funtaunas da finanziaziun

La funtauna da finanziaziun principala per il fond grischun per il clima è l'assegnaziun da 30 pertschient da la cumpart da la TTPDP dal chantun Grischun (al. 1 lit. a). Plinavant vegn l'import dal gudogn da la BNS, che vegn mintgamai distribuì al chantun Grischun e che surpasa 60 milliuns francs per onn, assegnà a la finanziaziun speziala (al. 1 lit. b). La finala pon er vegnir concedidas contribuziuns ordinarias ed extraordinarias or dals meds publics generals (al. 1 lit. c). Per quest intent vegnan fixadas ulteriuras disposiziuns en l'art. 5. Per l'apport unic guardar las explicaziuns tar l'art. 22.

Art. 5: Contribuziuns or da meds publics generals

L'assegnaziun da meds publics generals al fond per il clima na dastga betg chaschunar ina destinaziun fixa da taglias principalas. Ultra da quai sto l'import assegnà vegnir limità. En il rom prescrit duai il Cussegl grond survegnir la flexibilitad per assegnar meds finansials sur il preventiv u sur ils quints annuals. Sin questa moda poi vegnir giustifitgà, ch'il Cussegl grond decida il pli savens definitivamain davart la prelevaziun da meds finansials or dal fond grischun per il clima (cf. art. 21 al. 1). Tenor l'art. 5 al. 1 po il Cussegl grond assegnar maximalmain 2 pertschient dals retgavs fiscals dal chantun a favur da las finanzas publicas generalas (taglias chantunalas sin las entradas e sin la facultad, taglias sin il gudogn e sin il chapital, taglias sin ovras idraulicas e.u.v.) al fond grischun per il clima (contribuziuns ordinarias). Tar quests retgavs fiscals che vegnan inditgads sco import da referenza, pon ins partir da var 850 milliuns francs, uschia ch'igl è pussaivel d'assegnar maximalmain circa 17 milliuns francs al fond. L'art. 5 al. 2 regla las premissas per las contribuziuns extraordinarias, che pon vegnir concluidas tenor l'art. 4 al. 1 lit. c supplementarmain a las contribuziuns ordinarias. Contribuziuns extraordinarias èn dentant pussaivlas mo sut duas premissas: Per l'ina sto il quint economic esser positiv e per l'autra sto il fond grischun per il clima avair in debit. Questa regulaziun è concepida analogamain resp. en moda sumeglianta a las disposiziuns da la finanziaziun speziala Vias.

Art. 6: Instruments da promoziun

Quest artitgel fixescha il rom per la prelevaziun da meds finansials or dal fond grischun per il clima. Tenor l'al. 1 pon ils daners dal fond grischun per il clima vegnir impundids per contribuziuns da promoziun, ch'èn menziunadas en il sboz da la LCCLima, sco er per conceder emprests e garantias. Intgins causals da promoziun èn cuntegnids en il sboz da la LCCLima, auters en las legislaziuns spezialas (cf. la glista definitiva tenor l'art. 9). Las cundiziuns generalas per surdar emprests e garantias vegnan concretisadas en l'ordinaziun da la Regenza. Entant che las contribuziuns da promoziun, ils emprests e las garantias èn meds finansials che vegnan mess a disposiziun a terzs (industria e mastergn, autras organisaziuns ed instituziuns, persunas privatas), vegn prevista la pussaivladad, ch'il chantun po finanzia atgnas mesiras sur il fond grischun per il clima. Tar differentas mesiras ch'èn previsas en il AGD n'ha il chantun numnadamain betg mo la rolla da metter a disposiziun meds finansials a terzs. Anzi èn necessarias atgnas acziuns dal chantun, che pretendan meds finansials supplementars.

Art. 7: Premissas da l'utilisaziun dals meds finanzials

La premissa centrala per retrair meds finanzials or dal fond grischun per il clima a favur d'instruments da promoziun tenor l'art. 7 èsi, che las mesiras promovidas gidian en moda efficazia, economica e duraivla a cuntanscher las finamiras da la protecziun dal clima e da l'adattaziun al clima. Questa disposiziun è fitg impurtanta, perquai ch'il sistem previs dals instruments da promoziun posseda differentas basas legalas ed ha er ina tscherta cumplexitad. Da l'art. 7 resorta che las mesiras promovidas èn sutmessas ad in'analisa dals effects (cf. latiers er art. 20). Tut tenor il svilup da l'emissiu da GES, dals conturns regulativs e dal martgà èsi pussaivel, che las cundiziuns da promoziun vegnan svilupadas vinavant u che tscherts causals da promoziun vegnan abolids.

Per retrair meds finanzials per mesiras dal chantun datti in'ulteriura restricziun. Questa restricziun exprima cleramain, ch'ils daners dal fond grischun per il clima na dastgan da princip betg vegnir duvrads per las prestaziuns ch'il chantun sto uschè u uschia furnir. Meds finanzials or dal fond grischun per il clima dastgan vegnir duvrads mo, sch'i po vegnir spetgà che las finamiras vegnian cuntanschidas uschia bler pli svelt (art. 7 al. 2) e sch'ils meds finanzials necessaris surpassan il rom dal preventiv e dal plan da finanzas. Las premissas ston vegnir definidas pli detagliadamain en in'ordinaziun.

Art. 8: Priorisaziun

Las priorisaziun dals meds finanzials pertutga tant il plaun da la planisaziun da finanzas e dal preventiv sco er quel da la concepziun e da l'etappaziun temporal da dals singuls programs da promoziun e da las singulas mesiras. Sco directiva vala l'efficacitad da las mesiras en vista a l'adempliment da las finamiras. Las mesiras che eviteschan u che minimeschan emissiuns da GES e ch'èn prontas da vegnir realisadas, vegnan priorisadas envers mesiras che guliveschan «emissiu difficil da evitar» cun isolar, utilizar ed arcunar CO₂. L'aspect relevant duai esser en quest connex la «madrezza da la realisaziun» da la tecnologia correspudenta sco er da las singulas mesiras concretas. Prioritarmain ston er vegnir tractadas las mesiras urgentas da l'adattaziun al clima.

Art. 9: Contribuziuns da promoziun

Cun il fond grischun per il clima vegn stgaffida ina finanziaziun speziala che duai vegnir duvrada per promover ina vasta paletta da mesiras, tranter auter er sur instruments da promoziun existents. L'utilisaziun da quests meds finanzials considerabels survegn in rom cler e liant: L'art. 9 enumerescha definitivamain las mesiras tenor la legislaziun speziala, che pon vegnir finanziadas cun il fond per il clima. Uschia daventa l'utilisaziun dals meds finanzials lianta e transparenta. Per l'ina pon las contribuziuns da promoziun tenor la lescha speziala vegnir finanziadas cun meds finanzials or dal fond grischun per il clima, per l'autra pon vegnir augmentadas las contribuziuns che duain vegnir pajadas.

La lit. h permetta da promover projects innovativs e persistents ch'èn orientads a l'export e che han l'intent da sviluppar novs products, process e servetschs. In exempel fissan victualias innovativas sin basa da plantas, ch'èn ina alternativa per victualias che chaschunan dapli emissiuns, sco per exempel chorn-ov.

Cun la lit. j vegn stgaffida la basa per pudair pagar contribuziuns a favur da mesiras en il sector da la furmaziun terziara e da la perscrutaziun. L'art. 26 al. 2 correspudent en la Lescha davart

las scolas autas e la perscrutaziun (LSAP; DG 427.200) n'è betg anc en vigur. El duai vegnir stgaffi pir cun la revisiun parziala da la LSAP currenta e mess en vigur il 1. da schaner 2025.¹⁸

L'al. 2 frasa 1 mida las prescripziuns da la Lescha da meglieraziun dal chantun Grischun (LMG; DG 915.100) en quel senn, che las contribuziuns or dal fond per il clima e pia las contribuziuns chantunalas pon importar fin 80 pertschient dals custs subvenziunabels; tenor l'art. 49 LMG fissan pussaivlas contribuziuns chantunalas da maximalmain mo 50 pertschient, perquai che la Confederaziun surpiglia là mintgamai ina cumpart. Las ulteriuras premissas da promoziun tenor il dretg federal e tenor la LMG ston dentant esser ademplitas.

Per mesiras chantunalas independentas tenor la Lescha per mantegnair e promover l'agricultura (LCAgr; DG 910.000) vala fin ussa ina limita d'expensas da maximalmain 5 milliuns francs tenor l'art. 25 al. 3 LCAgr. Las mesiras che vegnan finanziadas sur il fond per il clima (cf. art. 9 al. 1 lit. I dal sboz da la LCCLima) n'èn betg cuntegnidas en questa limita. Areguard la politica da finanzas sa lascha quai motivar cun il fatg, che tut ils apports en il fond grischun per il clima han ina basa legala deliberada dal Cussegl grond e che lur import è limità cleramain.

Igl è pussaivel da retrair meds finanzials mo, sch'ils princips da l'art. 7 èn observads. Dal rest sa drizzan las premissas e la concessiun da contribuziuns (sco er las cumpetenzas) tenor la lescha speziala respectiva (art. 3).

Art. 10: Tecnologias innovativas per reducir gas cun effect da serra

La promoziun da tecnologias innovativas per reducir GES e da tecnologias d'emissiun negativa duai avoir l'effect, che tecnologias innovativas vegnan testadas ed applitgadas pli savens e pon uschia cuntanscher a media fin a lunga vista la madirezza da martgà. Igl è previs, ch'il chantun s'orienteschia stretgamain als programs federals existents per la promoziun da l'innovaziun¹⁹, sco SWEET, SOUR e projects da pilot e da demonstraziun, resp. promovia quests projects subsidiarmain a la Confederaziun. Projects pli pitschens pon er vegnir promovids mo cun meds finanzials chantunals.

Art. 11: Reducziuns da gas cun effect da serra en manaschis singuls ed en plirs manaschis

Il causal da promoziun cumpiglia mesiras planisatoricas e proceduralas vi d'implants e vi da process industrials, che reduceschan l'emissiun da GES per almain 50 pertschient. La promoziun cumpiglia qua tant mesiras d'in manaschi singul en in lieu sco er mesiras intermanaschialas d'almain dus manaschis en lieus vischins. Uschia duain er vegnir tratgas a niz sinergias e promovidas soluziuns innovativas. Sch'il grad d'utilisaziun vegn meglierà tras la mesira ed auzà sur 25 pertschient, pon vegnir dumandads meds da promoziun supplementars sur la LEG (art. 51 LEG en cumbinaziun cun l'art. 21 LEG). Uschia duai esser pussaivla ina promoziun dubla. En spezial duai vegnir promovida la realisaziun d'in plan da reducziun fin a la midada cumplaina sin combustibels neutrals areguard il CO₂. A medem temp ston vegnir evitads sche pussaivel effects da benefizi indirects. En l'art. 11 al. 2 vegn perquai precisà, ch'i na vegnan pajadas naginas contribuziuns da promoziun a favur da mesiras che stuessan tuttina vegnir realisadas pervia da la durada da vita tecnica da l'implant u da l'element da l'implant respectiv, u che na correspundan betg al stadi da la tecnica renconuschì.

¹⁸ Per dapli detagls guardar il [Rapport explicativ tar la consultaziun da la LSAP dals 31 da mars 2023](#), consultà ils 6-10-2023.

¹⁹ [Survista da la promoziun da l'innovaziun \(admin.ch\)](#).

Art. 12: Tecnologias d'emissiun negativa

En la LCI vegn er surdada ina tscherta responsabladad als chantuns. Els ston numnadain metter a disposiziun avunda accumulatur da carbon per cuntanscher la finamira netto nulla. Ins sto far quint che la Confederaziun vegn a decretar ulteriuras prescripziuns en chaussa (cf. art. 3 al. 5 LCI). Cun l'art. 12 dal sboz da la LCClima vegn stgaffida la basa chantunala per pudair pagar contribuziuns da promoziun a favur da mesiras per testar sco er per applitgar tecnologias d'emissiun negativa (al. 1). Tecnologias d'emissiun negativa èn proceduras e process biologics e technics cun in potenzial considerabel d'isolar e da liar CO₂ en moda duraivla, quai che vegn fixà en la lescha en il senn d'ina definiziun da la noziun (al. 2). Qua sa tracti da tecnologias innovativas da different gener per isolar, utilisar ed arcunar CO₂ («carbon capture, utilisation and storage», CCUS). D'ina impurtanza particulara è en quest connex la pretensiun, ch'il carbon vegnia lià permanentain. Las petentas ed ils petents ston preschentar en moda chapaivla, ch'i vegn procurà ch'il carbon vegnia lià sufficientain. Ils detagls respectivs vegnan reglads sin il stgalim da l'ordinaziun.

Art. 13: Idrogen sco er carburants e combustibels che sa basan sin idrogen

En spezial en il sector dals process industrials ed er en tscherts lieus dal sector da transport vegn attribui a l'idrogen in potenzial da gidar a desister da carburants e combustibels fossils. En ils conturns actuals è il purtader d'energia idrogen dentant sviluppà anc relativamain pauc. Mo cun promover l'infrastructura da tancar na pudess per exempel betg vegnir cuntanschì in effect efficaci, cuntrari a la situaziun en connex cun l'infrastructura per chargiar vehichels electrici. L'art. 13 prevesa perquai la pussaivladad da promover mesiras en l'entira chadaina da produziun e da furniziun da l'idrogen. Premess vegn en quest connex che l'idrogen vegnia produci da biomassa u d'auters purtaders d'energia regenerabels (uschenumnà idrogen verd). Er ils carburants e combustibels che sa basan sin idrogen (er numnads carburants e combustibels sintetics) vegnan a jugar ina rolla impurtanta en il sistem d'energia futur, sco gia explitgà en il chapitel III cifra 3. Perquai po il chantun er promover projects en il sector da la produziun e da l'utilisaziun da carburants e da combustibels sintetics (al. 2). Per producir questas substanzas vegni duvrà idrogen e CO₂. Per che lur produziun e lur utilisaziun na genereschian betg emissiuns supplementaras, sto l'idrogen esser «verd» – analogamain a las explicaziuns en l'al. 1 –, ed il CO₂ sto vegnir isolà da l'atmosfera u derivar d'ina funtauna biogena. Plinavant ston l'idrogen sco er ils carburants e combustibels sintetics remplazzar ils purtaders d'energia fossils. Mo uschia pon els gidar a cuntanscher las finamiras. Las substanzas promovidas correspundentamain duain vegnir duvradas prioritarmain en champs, nua ch'igl è – per motivs technics – difficil da remplazzar ils carburants e combustibels fossils. La finala stoi esser garantì, ch'ils process che dovran blera electricitad per producir carburants e combustibels sintetics na pegiureschian betg la situaziun en connex cun la mancanza d'electricitad durant l'enviern. En il center stat la promoziun d'implants da pilot e da demonstraziun.

Art. 14: Edifizis da lain

Il lain sco material da construcziun po remplazzar en emprima lingia (almain per part) materials che chaschunan bleras emissiuns, sco betun ed atschal, ed uschia reducir las emissiuns da GES. Ultra da quai arcuna il lain sco material da construcziun CO₂. Il CO₂ vegn dentant arcunà mo per intgins decennis fin tschientaners, uschia che l'effect è pia mo da natira temporara. Programs da promoziun correspundents da construir cun lain èn fin ussa pauc enconuschents. En il Grischun ha la vischnanca da Landquart stgaffi dacurt las basas respectivas cun la Lescha communal d'energia. La promoziun chantunala s'orientescha a quest program da promoziun. Pretendì vegni, che edificis novs u engrondiments considerabels d'edificis vegnian

construïds cun lain produci ecologicamain. Per calcular las contribuziuns na duain en quest connex betg mo pudair vegnir resguardadas la moda e maniera da producir il lain (label da durabilitad dal lain e moda da tractament, p.ex. setgentar), mabain er las distanzas ch'il lain vegn transportà (distanzas davent dal lieu da tagl sur ils lieus d'elavuraziun fin al lieu da construcziun).

Art. 15: 1. dretg e concessiun da contribuziuns

Las contribuziuns da promoziun tenor la Lescha davart il fond per il clima èn concepidas sco subvenziuns dal bainappreziar, uschia che las singulas disposiziuns da la lescha na stabileschan nagin dretg legal direct da survegnir contribuziuns. Quai resorta da la formulaziun averta e facultativa dals causals da promoziun e vegn però menziunà anc ina giada explicitamain en l'art. 15 al. 1. L'al. 2 repeta, che las mesiras, per las qualas duain vegnir pajadas contribuziuns, ston ademplir las prescripziuns generalas per retrair meds finansials tenor l'art. 7. Las mesiras, ch'exequeschan mo prescripziuns legalas u che ston vegnir realisadas da la petenta u dal petent per auters motifs (per exempel tras contracts u cunvegnas correspondentas), na survegnan naginas contribuziuns da promoziun. Uschia duain vegnir reducids effects da benefizi indirects e vegnir accordads in cun l'auter differents programs da promoziun.

Plinavant resultan conflicts en connex cun la promoziun (chantunala) da mesiras per reducir CO₂ en cas d'interpresas ch'èn integradas en systems internaziunals da stgomi da quotas d'emissiuns u en auters instruments dal dretg federal per reducir las emissiuns da GES. Qua exista il privel ch'ils meds da promoziun chantunals vegnian duvrads per las mesiras che las interpresas ston oramai realisar pervia d'autras obligaziuns, e che la promoziun dubla chaschunia sfalsificaziuns da la concorrenza nungiavischadas u effects da benefizi indirects. Quai sto vegnir evità (al. 3). En cunvegnientscha cun ils posts federals cumpetents duain dentant vegnir tschertgadas soluziuns pussaivlas per pudair garantir meds da promoziun er a talas interpresas. Cas cuntrari na po ina gronda part dal potenzial da spargnar CO₂ betg vegnir activada sur las mesiras dal AGD. Igl è necessari da resguardar cuntinuadamain ils svilups sin plaun federal – sco per exempel la realisaziun da la nova LCI – per elavurar vinavant il project.

En il sector da la protecziun dal clima e da l'adattaziun al clima sa cruschen las cumpetenzas da la Confederaziun e dals chantuns. A quest aspect sa referescha l'al. 4. La cumulaziun da contribuziuns da promoziun tenor la Lescha davart il fond per il clima u cun autras contribuziuns da promoziun è da princip pussaivla. I vegn dentant fixà ch'ils meds finansials dal maun public na dastgan tut en tut betg surpassar 50 pertschient dals custs da la singula mesira u dal singul project (cf. latiers art. 42 al. 2 LFC).

Gia tenor la Constituziun ha la Regenza la cumpetenza da decretar senza ordinaziuns (art. 45 al. 1 da la Constituziun dal chantun Grischun [CC; DG 110.100]). L'art. 5 tracta quest punct en connex cun la determinaziun da las cundiziuns da promoziun. En la segunda frasa da l'al. 5 vegni precisà ch'i pon er vegnir fatgas aucziuns – empè da normals programs da promoziun. L'al. 6 menziunescha per motifs da la cumplettadad, che las disposiziuns dals art. 40 ss LFC (tranter auter areguard la perdita, la reducziun e la restituziun) èn applitgables.

Art. 16: 2. calculaziun da las contribuziuns

Ord vista da la politica da finanzas e dal dretg da finanzas èsi inditgà da reglar ils princips da la calculaziun da las contribuziuns sin il stgalim da la lescha. Las contribuziuns per mesiras da protecziun dal clima duain vegnir calculadas – tenor las finamiras da la lescha – a maun da la quantidad da CO₂eq che vegn effectivamain spargnada (reducziun da GES) u a maun da la quantidad da CO₂ che vegn effectivamain isolada (tecnologias d'emissiun negativa) (art. 16

al. 1 lit. a e b). Particularmain per implants da demonstraziun e da test pon er vegnir resguardads il potenzial da spargnar u d'isolar CO₂eq ed il potenzial d'innovaziun (lit. c). Cun resguardar l'effizienz energetica totala vegni procurà en emprima lingia che la segirezza dal provediment saja garantida, er sch'i vegn duvrà dapli electricitad. En quest senn sto l'effizienz energetica totala vegnir resguardada en spezial, sch'i vegn duvrà electricitad d'enviern. Ultra da quai duain er ils auters purtaders d'energia regenerabels vegnir utilisads sche pussaivel en moda spargnusa (lit. d). Sch'i vegnan duvradas energias cumpradas per in project, per exempel electricitad u chalur a distanza, resultan emissiuns al lieu, nua che l'energia vegn producida. Questas ed er las emissiuns per lung da l'entira chadaina da valorisaziun precedenta u posteriura dal project pon vegnir resguardadas per calcular la promoziun (lit. e ed f). Vegnir resguardadas pon er las grevezzas per l'ambient ed il consum da resursas natiralas (lit. g).

Art. 17: Funcziun d'exempel dal chantun e da las vischnancas

La disposiziun da l'art. 17 è concepida analogamain a l'art. 10 LCI: Sco emprim statuescha ella en moda fitg generala l'incumbensa dal chantun e da las vischnancas, da surpigliar la funcziun d'exempel areguard l'adempliment da las finamiras (al. 1).

Quai cumpiglia er l'intenziun dal chantun, da concepir – particularmain en connex cun las acquisiziuns – las activitads da cumpra da l'administraziun chantunala ed en tut ils secturs d'acquisiziun en moda pli efficazia e cun pli paucas emissiuns. En cas d'acquisiziuns da construcziun duai per exempel vegnir guardà pli fitg sin la circulabladad e sin il schanetg da resursas. Er duain vegnir duvrads anc pli savens materials da construcziun pli favuraivels al clima, sco per exempel lain. Ultra da la finamira da reducir ils GES po vegnir promovida tras quai er la cultivaziun persistente e natirala dal gaud. Ulteriurs sforzs manaschials per reducir l'emissiun da gas cun effect da serra duai l'administraziun chantunala far en il sector da la mobilitad persistente, dal consum d'electricitad e da palpìri u dal management da ruments.

L'al. 2 oblighescha l'administraziun chantunala d'avair gia l'onn 2040 almain netto nulla emissiuns da CO₂. Quai è ina concretisaziun dal princip da la funcziun d'exempel sco dretg positiv, pertutga dentant mo l'administraziun chantunala centrala²⁰ e correspunda a la prescripziun che la Confederaziun ha medemamain fixà en la lescha per sia administraziun centrala (cf. art. 10 al. 2 LCI). Per cuntanscher las finamiras da la lescha n'èsi betg mo giavischabel e cunvegnet, mabain la finala necessari, che las vischnancas grischunas porschian sustegn e coopereschian. Cun la Lescha grischuna davart il fond per il clima duai dentant betg vegnir restrenschiada la cumpetenza da las vischnancas da fixar la moda e maniera, co ch'ellas adempleschan lur incumbensas. Analogamain a la regulaziun en la relaziun da la Confederaziun cun ils chantuns (cf. latiers art. 10 al. 3 LCI) pari perquai dad esser raschunaivel, che l'al. 3 stipulescha bain er per las vischnancas la finamira da netto nulla emissiuns da CO₂ fin l'onn 2040 per lur administraziuns (centralas). En divergenza da la regulaziun per il chantun permetta l'al. 3 dentant a las vischnancas ina tscherta flexibilitad en vista a lur sforzs. Per l'ina vegn la finamira formulada en ina furma main lianta, per l'autra pon las vischnancas concepir lur sforzs conform a lur resursas finanzialas. En quai che concerna las mesiras cumpiglia la finamira da netto nulla emissiuns da CO₂ en spezial la decarbonisaziun cumpletta dals edifizis communal e dals vehichels communal (particularmain dals autos da personas e dals vehichels utilitars levs, sche pussaivel er dals vehichels spezial sco ils vehichels da rument). En quai che concerna las finanzas pon las

²⁰ Cf. latiers l'aggiunta da l'Ordinaziun davart l'organisaziun da la Regenza e da l'administraziun (OORA; DG 170.310) sut https://www.gr-lex.ch/frontend/annex_document_dictionaries/6298, consultada ils 5-10-2023.

vischnancas dumandar contribuziuns da promoziun or dal program d'edifizis, quai per sanar ils edificis communalis e per remplazzar ils stgauraments en tals. Plinavant pon ellas profitar da daners da promoziun or dal fond grischun per il clima, sch'ellas installeschan vi da lur edificis implants fotovoltaics ch'èn optimads per producir electricitad d'enviern u per explotar la surfatscha dals edificis. En connex cun la funcziun d'exempel generala (cf. al. 1) vegnan natiralmain giavischadas ulteriuras mesiras pli cumplessivas, sco per exempel ina planisaziun dal territori che resguarda il clima²¹. Il chantun metta a disposiziun a las vischnancas basas per ademplir lur funcziun d'exempel (cf. latiers er il chapitel III cifra 3 lit. a).

Art. 18: Studis

En il sector da l'innovaziun pon studis furnir enconuschientschas da basa preziusas. Quests studis na servan betg mo ad ina mesira concreta u ad in project concret, mabain stgaffeschan novas enconuschientschas en in rom pli vast, quai en il senn da las finamiras da la Lescha davart il fond per il clima. Il chantun po sa participar finanzialmain a tals studis, e quai fin a 75 pertschient dals custs (al. 1). Ina promoziun cumparegliabla vegn realisada dapi onns cun success en il sector da l'effizienz energetica (cf. art. 26 LEG).

Cun meds or dal fond per il clima po il chantun sustegnair finanzialmain diversas gruppas en mira, sche talas incumbenseschan terzs d'eruir lur potenzial da spargnar GES e d'elavurar uraris per cuntanscher las finamiras da netto nulla (al. 2).

Art. 19: Collavuraziun, infurmaziun e cussegliaziun

Areguard la cooperaziun cun las regions e las vischnancas ha la disposiziun da l'al. 1 ina caracter programmatic. Concernent la collavuraziun cun l'economia e cun autras organisaziuns vegni percenter sa basà sin il princip da cooperaziun dal dretg d'ambient. In cas d'applicaziun pussaivel da la collavuraziun è en spezial l'infurmaziun e la cussegliaziun da la publicitad areguard las finamiras avisadas da la lescha. Plinavant pon la savida ch'è avant maun en l'administraziun chantunala e tut tenor er las datas existentas vegnir consultadas sco agid. Sumeigliantamain a la pratica existenta e cumprovada en il sector da la Lescha d'energia («cussegliaziun energetica»; cf. art. 32 LEG) sto la cussegliaziun chantunala sa concentrar en quest connex sin la sensibilisaziun e surlaschar las prestaziuns en connex cun la planisaziun e la realisaziun da las mesiras concretas als purschiders privats.

Art. 20: Rapport e controlla dal success

La LFC prevesa in controlling per las contribuziuns chantunalas (cf. art. 48 LFC). Il rapport e la controlla dal success tenor l'art. 20 cumpiglia dapli e metta il focus sin l'adempliment da las finamiras da la Lescha davart il fond per il clima, sco ch'igl è vegnì pretendì dal Cussegl grond (PCG 2021/2022, p. 224). Sin il stgalim da l'ordinaziun duai vegnir fixà ch'il rapport sto vegnir fatg en in ritmus da plirs onns. Sche la controlla dal success mussa che las finamiras na vegnan per bler betg cuntanschidas, sto la Regenza preschentar mesiras supplementaras en in rapport da controlling. En il rom da la controlla dal success stoi dentant er vegnir mussà, tge mesiras che na duain betg vegnir cuntinuadas resp. tge mesiras che na duain betg pli vegnir finanziadas cun meds or dal fond per il clima.

²¹ Per exempel en la protecziun dal clima po quai cumpigliar ina rait da vias da velo segira e senza interrupziun sin il territori communal u en l'adattaziun al clima, la dissigillaziun da surfatschas sigilladas.

Art. 21: Cumpetenzas

L'al. 1 menziunescha ch'il Cussegl grond è cumpetent per fixar definitivamain ils credits per expensas tenor la Lescha davart il fond per il clima, quai en il rom da l'approvaziun annuala dal preventiv. Pervia da questa delegaziun da la cumpetenza d'expensas n'han las disposiziuns da la Constituziun chantunala davart il referendum da finanzas nagin effect. Cunquai ch'il fond grischun per il clima vegn manà sco finanziaziun speziala e cunquai ch'ils apports en tala èn reglads e limitads tras prescripziuns precisas en la Lescha davart il fond per il clima, è la chargia da las finanzas chantunalas determinada essenzialmain tras la finanziaziun dal fond. Pervia da quai n'è il referendum da finanzas betg necessari, per garantir – sco usità – che las votantas ed ils votants possian cundecider indirectamain davart la dumonda da la chargia fiscal. Perquai èsi da princip admiss e giustifitgà d'excluder las expensas dal fond grischun per il clima dal referendum da finanzas. Tenor l'al. 1 frasa 2 duain a medem temp credits da passa 10 milliuns francs per projects singuls vegnir suttamess al referendum da finanzas facultativ, per pussibilitar ina cundecisiun materiala davart decisiuns administrativas impurtantas. La regulaziun tschernida sa basa sin la giurisdicziun dal Tribunal federal, che permetta da restrenscher sut tschertas circumstanzas ils dretgs da referendum costituziunals. Questa regulaziun furma per uschè dir in pass intermediar visavi ina delegaziun cumpletta da las cumpetenzas d'expensas al Cussegl grond. Ella permetta da realisar projects singuls da fin 10 milliuns francs svelt suenter l'approvaziun dal preventiv tras il Cussegl grond, e quai senza ch'i stoppia vegnir examinà, sche l'expensa respectiva saja liada tenor il dretg da finanzas.

La cumpetenza d'exequir la lescha ha la Regenza (al. 2). En l'ordinaziun po ella dentant delegar singulas cumpetenzas (art. 22 da la Lescha davart l'organisaziun da la Regenza e da l'administraziun [LORA; DG 170.300]). Las cumpetenzas per conceder e per reglar contribuziuns da promoziun tenor las leschas spezialas na vegnan betg midadas. Per pudair garantir che las premissas specificas dal fond grischun per il clima vegnian giuditgadas en moda uschè unitara sco pussaivel, duai il post cumpetent dentant pudair tadlar en tscherts cas il post spezialisà chantunal per dumondas da l'ambient (Uffizi per la natira e l'ambient), avant ch'el conceda contribuziuns (al. 3). Perquai ch'igl è da far quint cun projects da promoziun complexs en il sector da la promoziun da l'innovaziun, poi alura esser necessari da consultar expertas ed experts externs per giuditgar, sche las premissas da promoziun èn ademplidas. Plinavant pon personas spezialisadas externas correspudentas gidar a realisar aucziuns (al. 4). Tant ils custs d'administraziun per l'execuziun da la Lescha davart il fond per il clima, inclusiv las expensas per incumbensas da terzs, sco er las expertas ed ils experts externs duain pudair vegnir finanziads sur il fond grischun per il clima. La Regenza regla l'import annual maximal che po vegnir impundì per quests intents (al. 5).

Art. 22: Apport unic

Quest artigel furma la basa per l'apport unic da 200 milliuns francs en il fond grischun per il clima. Perquai ch'i sa tracta d'in apport unic è la basa giuridica per questa contribuziun extraordinaria or dals meds publics generals resp. or da l'agen chapital a libra disposiziun cuntegnida en las disposiziuns finalas. L'autozza da l'apport è en la dimensiun ch'era gia vegnida formulada en il rapport da basa tar il concept da finanziaziun dal AGD ed en la missiva.²²

²² Cf. er Econcept. 2021. «Concept da finanziaziun Plan d'acziun Green Deal per il Grischun». Turitg / Cuir, 47 p. e missiva AGD I, p. 314 (guardar annotaziun 3).

V. Midadas en auters relaschs

1. Lescha davart il sustegn dal perfecziunament da giuvenils e da creschids en il chantun Grischun (Lescha davart il perfecziunament; DG 433.100)

Per realisar l'incumbensa Brunold concernent las cundiziuns generalas per in Green-Tec-Cluster en il Grischun (cf. chapitel III part 3) vegnan sustegnidas financialmain las purschidas da furnaziun supplementara che intermedieschon enconuschientschas ed abilitads praticas ed orientadas a l'applicaziun en in sector ch'è relevant per la realisaziun dal AGD (art. 3 da la Lescha davart il perfecziunament). Quai pon esser p.ex. las furnaziuns supplementaras da solarteur, da spezialista d'edifizis, d'installatura da pumpas da stgaudar u da persuna spezialisada per biodiversitad.

2. Lescha davart las vias dal chantun Grischun (LVias; DG 807.100)

Art. 55 al. 3 ed art. 56 al. 1

En l'avegnir vegnan ad ir mo pli 70 pertschient da la cumpart da la TTPDP dal chantun Grischun en la finanziaziun speziala Vias. Quai vegn fixà en l'art. 56 al. 1 lit. a LVias. Per evitar in eventual grond mantun da debits en il quint da las vias e per garantir a lunga vista la finanziaziun da futurs projects gronds en la construcziun da vias, sto vegnir previsa – tut tenor il basegn – in'assegnaziun minimala annuala pli gronda or dals meds publics generalis, quai sco cumpensaziun en cas ch'il debit da las vias surpasa 100 milliuns francs. L'art. 55 al. 3 LVias vegn cumpletta uschia, che la contribuziun minimala s'augmenta (da fin ussa 25 pertschient) a 50 pertschient da las taglias da traffic, sch'il debit da las vias importa pli che 100 milliuns francs.

3. Lescha d'energia dal chantun Grischun (LEG; DG 820.200)

Art. 16 al. 1

En l'avegnir na cumpiglia questa disposiziun betg mo ils edifizis dal chantun, mabain er ils edifizis dals instituts chantunals da dretg public (p.ex. SPGR) sco er ils edifizis che vegnan finanziads per gronda part cun contribuziuns chantunals. Il cunfin sto vegnir fixà en l'ordinaziun. Pretendida vegn ina finanziaziun d'almain 50 pertschient tras il chantun. En l'avegnir na vegn plinavant betg mo prescrit il standard d'edifizis. I vegn er pretendi ch'il potenzial per fotovoltaica e per energia solara termica vi da, en e sin ils edifizis vegnia exauri uschè bain sco pussaivel.

Art. 23b: Implants da fotovoltaica per l'utilisaziun dal potenzial da surfatscha

Il chantun po promover implants da fotovoltaica che na vegnan betg concepids per cuvrir optimalmain l'agen basegn, sco ch'igl è usità, mabain che han dimensiuns pli grondas. Quests implants genereschon «electricitad fotovoltaica per la generalitad». Subvenziunabels duain esser implants cun ina prestaziun installada da pli che 20 watts peak per meter quadrat (Wp/m^2) surfatscha che retira energia da l'edifizi respectiv. La promoziun vul cuntanscher quels novs implants, che procuran che l'edifizi respectiv ha ina prestaziun installada considerablmain pli auta.

Art. 23c: Infrastructura per chargiar vehichels electricis

Il chantun po conceder contribuziuns da promoziun per construir infrastructuras per chargiar vehichels electricis vi da chasas da pliras famiglias e sin parcadis publics. Vegnir promovida duai la construcziun da l'infrastructura da basa (nivel d'equipament C1 «Power to Garage» e C2 «Power to Parking» tenor SIA 2060, stadi: 2020) en il sectur fin 22 kilowatts (kW) prestaziun da chargiar per staziuns da chargiar en e vi da chasas existentas da pliras famiglias e sin parcadis publics existents. Ils parcadis ston dentant esser accessibels publicamain durant 24 uras per di. Projects en connex cun edificis da biro e da mastergn, edificis da cumpra e stabiliments da park and ride na duain betg esser subvenziunabels. Plinavant duain vegnir pajadas contribuziuns da promoziun per la construcziun da staziuns da chargiar bidirecziunalas.

Art. 24: Fixaziun

I vegn cumpletta ch'ils criteris da calculaziun duain valair er per l'art. 23b e l'art. 23c.

Art. 28 al. 2: Perdita dal dretg da survegnir contribuziuns

Realisond l'incumbensa Wilhelm concernent il program da promoziun en il sectur d'indrizs da produenziun da chalur (cf. chapitel I cifra 3) vegn la durada da valaivladad da la garanzia per contribuziuns da promoziun, prolungada da 2 a 3 onns. La pussaivladad da dumandar ina prolungaziun dal termin, ch'è prevista gia oz, po da nov vegnir extendida per 2 onns (empè dad 1 onn fin ussa). Sche la prolungaziun dal termin vegn concedida, importa la durada da valaivladad pia maximalmain 5 onns a partir da la data da la garanzia, uschia che la flexibilisaziun pretendida en l'incumbensa Wilhelm è realisada.

VI. Consequenzas finanzialas e persunalas

1. Consequenzas persunalas

(1) Plaun chantunal

L'execuziun dal sboz da la LCCLima per realisar il AGD cumpiglia diversas incumbensas supplementaras. Latiers tutgan l'elavuraziun da la dumonda da las promoziuns rinforzadas e novas, il giudicament da dumondas tenor l'art. 9 dal sboz da la LCCLima tras il post spezialisà per dumondas da l'ambient, la publicaziun e l'examinaziun d'aucziuns (art. 15 al. 5 dal sboz da la LCCLima), l'examinaziun e l'elavuraziun da projects complexs tenor ils art. 10 fin 14 dal sboz da la LCCLima, la planisaziun da plirs onns cun program da mesiras e da finanziaziun, il management da las finanzas e da las expensas, il monitoring da l'effect, il monitoring dal «fond grischun per il clima», l'elavuraziun da bilantschas d'emissiuns da gas cun effect da serra sco er il rapport periodic tenor l'art. 20 al. 1 dal sboz da la LCCLima. Er sche las pussaivladads da liquidar las expensas supplementaras sur incumbensas a terzas personas vegnan exauridas, restan cun il sboz da la LCCLima – envers il stadi actual – incumbensas supplementaras tar l'administraziun che na pon betg vegnir dumagnadas cun il persunal existent. Actualmain vegni quintà cun in basegn supplementar da 250 pertschient da plazzas (100 pertschient da plazzas tar l'Uffizi d'energia e da traffic per l'elavuraziun da las fatschentas da massa en connex cun il program d'edificis, l'infrastructura per chargiar vehichels electricis ed implants FV sco er 150 pertschient da plazzas tar l'Uffizi per la natira e l'ambient per las ulteriuras incumbensas preschentadas survart). Per incumbensas e servetschs specifics vegn ins ultra da quai a stuir consultar terzas personas externas (cf. latiers er art. 15 al. 4 dal sboz da la LCCLima).

(2) Plaun communal

Il project n'ha naginas consequenzas persunalas directas per las vischnancas.

2. Consequenzas finanzialas

(1) Plaun chantunal

Fin l'onn 2050 partan ils documents da basa dal AGD cumuladamain d'ina finanziaziun totala dal chantun da var 1 milliarda francs (stadi dals custs 2023), quai che correspundess en media a var 40 milliuns francs per onn.²³

Sco menziunà survart en il chapitel I cifra 2 litera c, vegnan ils meds finanzials da totalmain 62 milliuns francs (CI senza cumpart da l'agricultura), che stattan a disposiziun tras il credit d'impegn per realisar l'etappa I dal AGD en connex cun l'amplificaziun da las energias regenerablas (26 milliuns francs), cun l'augment da l'effizienz energetica en ils edificis, cun il remplazzament da stgauraments (24 milliuns francs) sco er cun la decarbonisaziun dal traffic (12 milliuns francs) gia ad esser duvrads si la fin dal 2024. Perquai ch'il sboz da la LCCLima po entrar en vigur il pli baud il schaner 2026, sto l'onn 2024 vegnir dumandà dal Cussegl grond in credit supplementar da 20 milliuns francs per pudair cuntinuar cun ils programs da promoziun currentes senza interrupziun fin la fin dal 2025. A partir da l'onn 2026 duess la promoziun esser pussaivla sur il fond per il clima. Sch'il sboz da la LCCLima avess d'entrar en vigur pli tard, stuess vegnir dumandà in CI supplementar sco credit transitoric. Il credit supplementar per l'onn 2025 duai – analogamain al CI da 67 milliuns francs l'onn 2021 – vegnir collià cun ina constituziun da reservas en la dimensiun da 20 milliuns francs. La reserva vegn ad engrevgiar correspondentamain il resultat total dal quint annual 2024. Sche questa grevezza supplementara duess chaschunar, che l'agen chapital a libra disposiziun na cuntanscha betg pli il volumen spetgà da totalmain 850 milliuns francs per la fin dal 2024, stuess l'apport unic previs dals meds publics generals en il fond per il clima vegnir reduci correspondentamain (actualmain 200 milliuns francs, cf. art. 22 dal sboz da la LCCLima).

Durant l'emprima fasa dal fond per il clima (ils emprims 7 fin 10 onns a partir da l'entrada en vigur dal sboz da la LCCLima) vegnan cun gronda probabilitad dumandads dapli daners e pajadas dapli contribuziuns che en media per onn durant tut il temp. La modellaziun dal basegn da finanziaziun quinta per l'emprima decada cun ina giada e mez per onn, q.v.d. cun stgars 60 milliuns francs. Las funtaunas da finanziaziun dal fond èn sapientivamain betg concepidas per ina finanziaziun fin l'onn 2050. D'ina vart duai uschia vegnir impedita ordavant in'accumulaziun da daners. Da l'autra vart po – a maun da la dumonda e da l'intensidad da la surdada dals meds finanzials al cumenzament – vegnir giuditgà meglier l'ulteriur basegn finanziel.

Tenor l'art. 22 dal sboz da la LCCLima vegn attribuì l'onn da partenza al fond per il clima in import unic da 200 milliuns francs. Tras l'ulteriura attribuziun d'entradas liadas ad in intent da la TTPDP d'annualmain var 17 milliuns francs sco er tras eventualas assegnaziuns, che derivan da la Banca naziunala svizra dad onns cun autas distribuziuns dal gudogn da passa 60 milliuns francs, poi vegnir quintà cun meds finanzials dal fond disponibels da 400 fin 500 milliuns francs per ils emprims 10 onns. Resguardond il «scenari da basa» proponì per la finanziaziun dastgass uschia il saldo dal fond ir en il minus il pli baud suenter 7 onns (ca. 2033).

²³ Econcept (2021), «Concept da finanziaziun Plan d'acziun Green Deal per il Grischun», rapport final dals 27 da matg 2021; EBP (2021), «Plan d'acziun Green Deal per il Grischun. Mesiras per la protecziun dal clima e per l'adattaziun al clima», rapport final dal 1. da zercladur 2021.

Fin quel mument è vegnids impundids sulettamain daners che na derivan ni da novas taxas ni da taglias, mabain da l'agen chapital a libra disposiziun («taglias dal passà»), da las entradas da la TTPDP (taxas existentas che vegnan attribuidas conform a la lescha) e d'eventualas distribuziuns autas dal gudogn da la BNS. Grazia a questa repartiziun dals meds finansials na vegnan las finanzas generalas betg engrevgiadas supplementarmain. Sulettamain durant onns cun distribuziuns autas dal gudogn da la BNS na servan ils gronds gudogns betg a las finanzas generalas. Pir sch'i vegn surpassà in debit da las vias da 100 milliuns francs, stuessan vegnir duvrads daners supplementars dals meds publics generals (cf. chap. III cifra 1 lit. c), quai che dastgass durar var 10 onns tenor la calculaziun actuala. Betg sco ultim vegn er reduci l'agen chapital a libra disposiziun ed uschia limitada la libertad d'agir per autras pussaivladads d'expensas da questa funtauna.

Las interpresas e las chasadas na survegnan almain ils onns da partenza naginas grevezas supplementaras tras il sboz da la LCCLima. Anzi: Ils daners pajads van praticamain cumpletamain a quellas. Il pli tard il mument ch'il saldo dal fond è en il minus, ston u vegnir fatgs apports or dals meds publics generals, quai che fiss pussaivel en il rom definì tenor l'art. 5 en cumbinaziun cun l'art. 4 al. 1 lit. c dal sboz da la LCCLima. U funtaunas da finanziaziun supplementaras stuessan vegnir rendidas accessiblas. Quai po esser ubain in ulteriur apport unic da l'agen chapital a libra disposiziun, ubain ston vegnir elavuradas u realisadas taxas e taglias (novas) che correspundan meglier al princip dal chaschunader tenor l'aggiunta 4. Quellas n'èn dentant betg l'object da quest relasch, mabain ston vegnir examinadas il mument da lur elavuraziun. Per l'execuziun resp. per la realisaziun dal sboz da la LCCLima vegnan probablamain duvrads supplementarmain 250 pertschient da plazzas (cf. chap. VI. cifra 1.). Quai corresponda a custs da circa 500 000 francs per onn. Supplementarmain èsi da far quint cun annualmain var 250 000 francs per incumbensas per terzas persunas (per il sustegn en connex cun la publicaziun e cun il giudicament d'aucziuns, per il sustegn a chaschun da l'examinaziun e dal giudicament da projects complexs, per far bilantschas d'emissiu). Resguardond la chareschia e la taglia sin la plivalur sto vegnir quintà tenor il stadi actual cun custs d'execuziun annuals dad 800 000 francs. I vegn proponì da cuvrir quels cumpletamain sur il fond per il clima (cf. chap. IV, explicaziuns davart l'art. 21 al. 5 LCCLima).

(2) Plaun communal

Il project n'ha naginas consequenzas finansialas directas per las vischnancas. L'adempliment da la funcziun d'exempel pudess dentant esser colliada cun custs supplementars. Quels na sa laschan dentant actualmain strusch quantifitgar.

VII. Valitaziun da las consequenzas da la regulaziun

Il AGD è bain per gronda part relevant per las finanzas per il chantun. Il project na cuntogna dentant naginas disposiziuns restrictivas regulatoricas, mabain regla la promoziun chantunala da differentas mesiras da la protecziun dal clima e da l'adattaziun al clima. Quest project na preschenta naginas implicaziuns economicas imputablas e quantifitgabras directamain. Indirectamain sa lascha dir, ch'il project vegn probablamain a generar incumbensas supplementaras, en spezial er per IPM regionalas (p.ex. tecnica d'edifizis, fotovoltaica, mesiras da sanaziun). Da l'autra vart pon las interpresas sezzas sa preschentar sco petentas per contribuziuns da promoziun ed uschia profitar finansialmain. Pervia da quai vegni desistì da realisar ina valitaziun da las consequenzas da la regulaziun (VCR) (cf. directives per la legislaziun, stadi 1. d'october 2016, cifra 2.1.4.2; CR dals 2 da matg 2006, prot. nr. 490/2006 ed il rapport respectiv dals 14 da mars 2006, cifra 7.1, p. 18).

VIII. Plan da termins

Per ils ulteriurs pass dal process legislativ è previs l'urari tenor la suandanta tabella. Igl è dentant pussaivel, che l'urari sto vegnir adattà cunzunt pervia dals resuns en il rom da la consultaziun. Er in eventual referendum avess influenza sin la data da l'entrada en vigur.

Data	Pass da lavur	Cumpetenzza
schaner 2024	cumenzament da la consultaziun (durada 3 mais)	adressat(a)s da la consultaziun
avrigl 2024	fin da la consultaziun	adressat(a)s da la consultaziun
fin il zercladur 2024	evaluaziun dals resultats da la consultaziun	departaments
fin il settember 2024	elavuraziun da la missiva da la Regenza	DECA
november 2024	deliberaziun da la missiva per mauns dal Cussegl grond	Regenza
avrigl 2025	debatta davart la missiva per l'etappa II dal AGD tras il Cussegl grond (sessiun d'avrigl)	Cussegl grond
fanadur 2025	scadenza dal termin da referendum	
1. da schaner 2026	entrada en vigur	Regenza

AGIUNTAS

- (1) Sboz da la Lescha davart la promoziun e la finanziaziun da mesiras per la protecziun dal clima e per l'adattaziun al clima en il Grischun (Lescha davart il fond per il clima, sboz da la LCCLima)
- (2) Glista da mesiras
- (3) Questionari
- (4) Eventualas funtaunas da finanziaziun per generar meds finansials supplementars posteriurs
- (5) Funtaunas da finanziaziun refusadas